

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo : 101006/B/2023/36145173627364356

FORMÁLNE A NEFORMÁLNE RIEŠENIA FINANČNÝCH
PROBLÉMOV PODNIKATEĽSKÉHO SUBJEKTU
V PODMIENKACH SR

Bakalárska práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

**FORMÁLNE A NEFORMÁLNE RIEŠENIA FINANČNÝCH
PROBLÉMOV PODNIKATEĽSKÉHO SUBJEKTU
V PODMIENKACH SR**
Bakalárska práca

Študijný program:	Financie, bankovníctvo a poisťovníctvo
Študijný odbor:	Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko:	Katedra financií NHF
Vedúci záverečnej práce:	Ing. František Hocman, PhD.

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu vypracoval samostatne a uviedol som všetku literatúru a zdroje, ktoré som pri práci použil.

Dátum:

.....
(podpis autora)

Pod'akovanie

Rád by som sa poďakoval vedúcemu mojej bakalárskej práce Ing. Františkovi Hocmanovi, PhD. za jeho odborné vedenie, čas, cenné rady pomoc a trpezlivosť pri vypracovaní záverečnej práce.

ABSTRAKT

CICÁK, Adam: Formálne a neformálne riešenia finančných problémov podnikateľského subjektu v podmienkach SR. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra financií. – Vedúci záverečnej práce: Ing. František Hocman PhD.
– Bratislava: NHF EU, 2023, 50 s.

Cieľom bakalárskej práce je na základe vonkajších faktorov porovnanie vývoja formálnych a neformálnych riešení finančných problémov podnikateľských subjektov v podmienkach Slovenskej republiky a Českej republiky za sledované obdobie 2017 - 2022. Práca je rozdelená do 4 kapitol. Obsahuje 11 grafov, 3 tabuľky a 3 obrázky, ktoré dokresľujú – mapujú túto analýzu (ponúkajú informácie o vývoji sledovaných ukazovateľov v jednotlivých krajinách). V prvej kapitole približujeme základné príčiny finančných ťažkostí podniku, charakterizujeme pojmy finančná kríza a finančná analýza a definujeme formálne a neformálne postupy riešenia úpadku podnikateľského subjektu. V druhej kapitole popisujeme hlavný cieľ práce, ktorým je na základe vonkajších faktorov porovnanie vývoja formálnych a neformálnych riešení finančných problémov podnikateľských subjektov na Slovensku a v Česku za sledované obdobie. V tretej kapitole popisujeme metodiku práce a metódy skúmania, ktoré sme použili pri písaní záverečnej práce. Štvrtá kapitola predstavuje jadro celej práce. Poukazujeme v nej na hospodársku situáciu Slovenska a Česka, zameriavame sa na vzniknuté a zaniknuté podnikateľské subjekty v jednotlivých krajinách, na počet formálnych riešení finančných problémov podnikateľských subjektov a ich pomer k celkovému počtu realizovaných riešení ich problémov.

Kľúčové slová:

podnikateľský subjekt, finančná kríza, hospodárska situácia, formálne a neformálne riešenia, konkurz, súdna reštrukturalizácia

ABSTRACT

CICÁK, Adam: Formal and informal solving of financial problems of business in the Slovak Republic. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National economy; Department of Finance. – Supervisor of the final thesis: Ing. František Hocman PhD. – Bratislava: NHF EU, 2023, 50 p.

The aim of the bachelor thesis is to compare, on the basis of external factors, the development of formal and informal solutions to financial problems of business entities in the conditions of the Slovak Republic and the Czech Republic for the monitored period 2017 - 2022. The thesis is divided into 4 chapters. It contains 11 graphs, 3 tables and 3 figures, which illustrate - map this analysis (offer information on the development of the monitored indicators in each country). In the first chapter, we approach the basic causes of financial difficulties of the enterprise, characterize the concepts of financial crisis and financial analysis and define the formal and informal procedures for dealing with the bankruptcy of a business entity. In the second chapter we describe the main objective of the thesis, which is to compare the development of formal and informal solutions to financial problems of business entities in Slovakia and the Czech Republic over the period under review on the basis of external factors. In the third chapter we describe the methodology of the thesis and the research methods we used in writing the thesis. The fourth chapter represents the core of the whole thesis. In it we point out the economic situation of Slovakia and the Czech Republic, we focus on the established and dissolved business entities in each country, on the number of formal solutions of financial problems of business entities their ratio to the total number of implemented solutions of their problems.

Key words:

business entity, financial crisis, economic situation, formal and informal solutions, bankruptcy, judicial restructuring

OBSAH

ZOZNAM GRAFOV, TABULIEK A OBRÁZKOV	9
ÚVOD.....	9
1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY V PODMIENKACH SR.....	10
1.1 FINANČNÁ KRÍZA PODNIKATEĽSKÉHO SUBJEKTU	10
1.1.1 Finančná analýza podnikateľského subjektu	11
1.2 RIEŠENIA FINANČNÝCH PROBLÉMOV PODNIKATEĽSKÉHO SUBJEKTU V PODMIENKACH SR	13
1.2.1 Životný cyklus podnikateľského subjektu	15
1.3 FORMÁLNE RIEŠENIA FINANČNÝCH PROBLÉMOV PODNIKATEĽSKÉHO SUBJEKTU V PODMIENKACH SR	17
1.3.1 Súdna reštrukturalizácia.....	18
1.3.2 Konkurz	19
1.4 NEFORMÁLNE RIEŠENIA FINANČNÝCH PROBLÉMOV PODNIKATEĽSKÉHO SUBJEKTU V PODMIENKACH SR	20
1.4.1 Konsolidácia	20
1.4.2 Sanácia	21
1.4.3 Mimosúdne vyrovnanie	21
1.4.4 Reštrukturalizácia	22
1.4.5 Reinžiniering procesov	23
1.4.6 Podnikové kombinácie.....	24
1.4.7 Likvidácia	25
2 CIEĽ PRÁCE	27
3 METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA	28
4 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA	29
4.1 PREDSTAVENIE ŽIVOTNEJ ÚROVNE NA SLOVENSKU A V ČESKEJ REPUBLIKE	29
4.2 POROVNANIE ŽIVOTNEJ ÚROVNE V SLEDOVANÝCH KRAJINÁCH.....	30
4.3 EKONOMICKÉ PROSTREDIE NA SLOVENSKU A V ČESKEJ REPUBLIKE	31
4.4 PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE A PRÁVNE FORMY PODNIKANIA NA SLOVENSKU A V ČESKEJ REPUBLIKE	33

4.5	POROVNANIE VÝVOJA FORMÁLNYCH RIEŠENÍ FINANČNÝCH PROBLÉMOV PODNIKOV NA SLOVENSKU A V ČESKU ZA SLEDOVANÉ OBDOBIE	40
ZÁVER A ODPORÚČANIA		46
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY		49

ZOZNAM GRAFOV, TABULIEK A OBRÁZKOV

Grafy:

Graf 1 Krajiny s najvyšším HDP na obyvateľa za rok 2022

Graf 2 Počet vzniknutých firiem na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

Graf 3 Počet zaniknutých firiem na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

Graf 4 Rozdiel vzniknutých a zaniknutých firiem na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

Graf 5 Pomer rozdielu vzniknutých a zaniknutých firiem na 1000 obyvateľov na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

Graf 6 Počet celkových konkurzných konaní na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

Graf 7 Počet konkurzov a reštrukturalizácií na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

Graf 8 Počet reštrukturalizácií na Slovensku a v Českej republike za sledované obdobie

Graf 9 Počet konkurzov na Slovensku a v Českej republike za sledované obdobie

Graf 10 Pomer konkurzov a reštrukturalizácií k počtu celkových konkurzných konaní na Slovensku a v Českej republike za sledované obdobie

Graf 11 Pomer počtu reštrukturalizácií k počtu konkurzov na Slovensku a v Českej republike za sledované obdobie

Tabuľky:

Tabuľka 1 Vývoj makroekonomických ukazovateľov na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

Tabuľka 2 Vývoj vzniku podnikateľských subjektov na Slovensku za sledované obdobie

Tabuľka 3 Vývoj zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku za sledované obdobie

Obrázky:

Obrázok 1 Schéma životného cyklu podnikateľského subjektu

Obrázok 2 Vzťah medzi krízou, krízovou situáciou a krízovým stavom

Obrázok 3 Možnosti riešenia finančných problémov podnikateľských subjektov

ÚVOD

Bakalárska práca sa zaoberá problematikou formálnych a neformálnych riešení finančných problémov podnikateľských subjektov v podmienkach SR. Vzhľadom na súčasné trhové prostredie a zvyšujúcu sa konkurenciu sa stále zhoršujú podmienky na podnikanie. Podnikateľské subjekty sa dostávajú do nepriaznivej hospodárskej situácie, ktorá je spôsobená mnohými finančnými ťažkosťami, ktorých príčiny môžu byť rôznorodé. Patria sem napríklad zníženie príjmov, nedostatočná platobná schopnosť a likvidita, nízka rentabilita, zvyšovanie úrokových sadzieb a neschopnosť splácania úverov, vysoké zvyšovanie mzdových nákladov, nepostačujúce manažérske skúsenosti a iné. Výsledkom nepriaznivej ekonomickej situácie podnikov sú finančné ťažkosti, kvôli ktorým sa mnohé dostávajú do úpadku, alebo im úpadok hrozí. V takýchto situáciách v podniku svoju úlohu plní krízový manažment, ktorý pomocou formálnych alebo neformálnych postupov rieši tieto problémy.

Bakalárska práca je rozdelená do 4 kapitol. Prvá kapitola je zameraná na priblíženie základných príčin finančných ťažkostí podniku, charakteristiku pojmov finančná kríza a finančná analýza. Následne nadväzujeme na definovanie formálnych a neformálnych postupov riešenia úpadku podniku, čomu v teoretickej časti venujeme najväčšiu pozornosť.

V druhej kapitole popisujeme hlavný cieľ práce, ktorým je na základe vonkajších faktorov porovnanie vývoja formálnych a neformálnych riešení finančných problémov podnikateľských subjektov za sledované obdobie 2017 – 2022 na Slovensku a v Česku.

V tretej kapitole popisujeme metodiku práce a metódy skúmania, ktoré sme použili pri spracovaní práce.

Štvrtá kapitola predstavuje jadro celej práce. V úvode poukazujeme na hospodársku situáciu Slovenska a Česka v porovnaní s ostatnými krajinami sveta v roku 2022. Ďalej sa zameriavame na porovnanie vzniknutých a zaniknutých firiem a podnikateľských subjektov na Slovensku a v Česku za sledované obdobie 2017 – 2022. Zameriavame sa na počet formálnych riešení finančných problémov podnikateľských subjektov, t. j. konkurz a súdna reštrukturalizácia, v rámci sledovaného obdobia na Slovensku a v Česku a pomer jednotlivých formálnych riešení k celkovému počtu realizovaných riešení finančných problémov podnikateľských subjektov.

1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY V PODMIENKACH SR

1.1 Finančná kríza podnikateľského subjektu

V prenesenom význame sa slovo "kríza" používa na označenie situácie, keď nastáva kritický bod alebo rozhodnutie v určitom procese alebo situácii. V ekonomickom kontexte sa slovo "kríza" používa na označenie stavu, kedy nastáva výrazné zhoršenie hospodárskej situácie a môže to mať negatívny dopad na podniky, ekonomiky a spoločnosti ako celok.

Finančná kríza je stav, keď podnikateľský subjekt nedokáže splácať svoje záväzky včas a zároveň nemá dostatok likvidných prostriedkov na financovanie svojej činnosti. Príčinou finančnej krízy môžu byť rôzne faktory, ako napríklad nesprávne finančné riadenie, nedostatok likvidity, vysoké náklady na prevádzku alebo straty z podnikania. Výsledkom finančnej krízy je často bankrot podnikateľského subjektu, čo môže mať negatívne následky na zamestnancov, dodávateľov a hospodársku situáciu v regióne.

Z historického hľadiska má slovo "kríza" svoj pôvod v gréckom jazyku a vychádza z prídavného mena "krisis", čo znamená "rozhodnutie" alebo "rozlúštenie". Podnikateľský subjekt musí byť schopný čeliť výzvam a rizikám, ktoré sú súčasťou podnikania, a byť pripravený na prípadné finančné ťažkosti, musí byť schopný identifikovať príčiny finančnej krízy, aby mohol prijať opatrenia na riešenie a minimalizovanie jej vplyvu. Podľa Altmana (1983) je schopnosť rozpoznáť problémy včas kľúčová pre úspešné riešenie finančnej krízy. Ako Altman (1983) uvádza: "Čím skôr sa problém identifikuje, tým jednoduchšie je ho vyriešiť."¹

Finančná kríza môže mať značný vplyv na podnik a jeho zamestnancov. Podnikateľský subjekt môže byť nútený znížiť náklady, čo môže viesť k prepúšťaniu zamestnancov a zníženiu investícií. Je dôležité, aby prijal opatrenia na riešenie finančnej krízy čo najskôr, aby minimalizoval jej vplyv. Existujú rôzne spôsoby, či už formálne, alebo neformálne riešenia finančných problémov a krízy, ako napríklad reštrukturalizácia dlhu,

1 GABAŠOVÁ, Katarína. Kríza – slepá ulička alebo ozdravný proces?! Niekoľko poznámok k vymedzeniu pojmu kríza. In Culturologica Slovaca : internetový kulturologický časopis [online]. Nitra : Katedra kulturológie, FF UKF v Nitre, 2020, roč. 5, č. 1, s. 81. s. 82. ISSN 2453-9740. Dostupné na: <http://www.culturologicaslovaca.ff.ukf.sk/images/No5/Gabasova_Kriza.pdf>

predaj aktív, refinancovanie, získavanie nových investorov alebo dokonca likvidácia podniku.²

Finančná kríza podnikateľského subjektu je problém, ktorý môže mať vážne dôsledky pre jeho hospodárenie a dokonca aj pre jeho existenciu. Mnohé faktory môžu prispieť k vzniku finančnej krízy, ako napríklad neefektívne riadenie, neschopnosť konkurovať na trhu, zlé rozhodnutia týkajúce sa investícií alebo nekontrolovaný rast. V súčasnej dobe sa s finančnou krízou stretávajú mnohé podnikateľské subjekty, a preto je dôležité snažiť sa jej predchádzať a v prípade jej vzniku rýchlo a efektívne riešiť. Kríza je bežnou súčasťou v takmer každom podniku. Schopnosť podniku zvládnuť úspešne krízu môže znamenať rozdiel medzi prežitím podniku a úpadkom.³

Problémy veľkého rozsahu vo finančných výkazoch, výrazné zmeny v objeme úverov a cenách aktív, vážne narušenie finančného sprostredkovania a poskytovania externého financovania subjektom sú často spájané s finančnou krízou.⁴

Je dôležité zdôrazniť, že finančná kríza môže byť pre podnikateľské subjekty veľmi náročným obdobím, no zároveň aj príležitosťou na prehodnotenie svojho podnikania a zlepšenie svojej pozície na trhu. V prípade finančnej krízy je dôležité mať správnu stratégiu a efektívne nástroje na jej prekonanie.

1.1.1 Finančná analýza podnikateľského subjektu

Podnikateľský subjekt sa považuje za úspešný, ak sa mu podarí splniť vopred stanovené ciele. Úlohou manažéra je definovať tieto ciele a rozhodnúť o najlepšom spôsobe ich dosiahnutia. Na to, aby bolo možné prijať optimálne rozhodnutie, je však potrebné mať k dispozícii dostatočný počet relevantných informácií. Nástroj, ktorý poskytuje manažérom informácie pre ich strategické a operatívne rozhodovanie, je finančná analýza. Finančná

² GABAŠOVÁ, Katarína. Kríza – slepá ulička alebo ozdravný proces?! Niekoľko poznámok k vymedzeniu pojmu kríza. In *Culturologica Slovaca* : internetový kulturologický časopis [online]. Nitra : Katedra kulturológie, FF UKF v Nitre, 2020, roč. 5, č. 1, s. 85. ISSN 2453-9740. Dostupné na: <http://www.culturologicaslovaca.ff.ukf.sk/images/No5/Gabasova_Kriza.pdf>

³ CHAPČÁKOVÁ, Alexandra – HEČKOVÁ, Jaroslava – HRABOVSKÁ, Zuzana. Vybrané možnosti riešenia krízy podniku. In Kotulič, R : Zborník vedeckých prác katedry ekonómie a ekonomiky [online]. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2010. s. 107. s 108 Dostupné na: <<https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/kotulic12/subor/11.pdf>>

⁴ CLAESSENS, Stijn – KOSE, Ayhan M. *Financial crises : Explanations, Types, and Implications*. In *International Monetary Fund* [online]. 2013. s. 4. s. 5. [cit. 2022-01-06]. Dostupné na: <<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp1328.pdf>>

analýza skúma vývoj hospodárskej situácie PS v minulosti a na základe toho posudzuje jeho finančné zdravie. S jej pomocou je možné identifikovať problémové oblasti podniku, na ktoré by mal finančný manažér zamerať svoju pozornosť. Výsledkom finančnej analýzy je komplexné posúdenie finančnej situácie podniku, identifikácia silných a slabých stránok analyzovaného podniku a návrh riešení problémových oblastí.

Podľa Holečkovej je finančná analýza "úzko prepojená s účtovníctvom a finančným riadením podniku". Ak sa údaje z finančných výkazov posudzujú izolovane, majú len obmedzenú výpovednú schopnosť, neposkytujú úplný obraz o finančnej situácii podniku a nemôžu povedať, aké sú silné a slabé stránky podniku. Na to slúži finančná analýza, ktorá "získané údaje navzájom porovnáva a rozširuje tak ich vypovedaciu schopnosť, čo umožňuje vyvodiť určité závery o celkovom hospodárení, majetku a finančnej situácii podniku." Finančná analýza hodnotí minulú a súčasnú situáciu podniku a odporúča vhodné riešenia do budúcnosti.⁵

Cieľom finančnej analýzy je určiť, či je podnik finančne zdravý, identifikovať jeho silné a slabé stránky. Podnik sa považuje za finančne zdravý, ak je jeho finančná situácia uspokojivá. Je to vtedy, ak je podnik schopný, vzhľadom na úroveň rizika, dosiahnuť takú úroveň návratnosti vloženého kapitálu, akú investori požadujú. "Finančná stabilita je predovšetkým otázkou ziskovosti (rentability) pri zohľadnení rizika. Čím vyššia je návratnosť vloženého kapitálu, tým lepšie pre finančné zdravie podniku.

Podľa Sedláčka "finančná analýza podniku je koncipovaná ako metóda hodnotenia finančného hospodárenia podniku, pri ktorom sa získané údaje klasifikujú, agregujú a navzájom porovnávajú, kvantifikujú sa vzťahy medzi nimi, hľadajú sa príčinné súvislosti medzi údajmi a určuje sa ich vývoj."⁶

Základné informácie na vytvorenie finančnej analýzy poskytujú finančné výkazy, ktoré možno rozdeliť na finančné a interné finančné výkazy. Finančné výkazy zahŕňajú súvahu, výkaz ziskov a strát a výkaz peňažných tokov. Tieto výkazy sú základom informácií pre finančnú analýzu spoločnosti. Spoločnosti sú povinné zverejňovať tieto výkazy aspoň raz ročne, takže ide o informácie, ktoré sú verejne dostupné. Interné finančné výkazy vychádzajú z interných potrieb každej spoločnosti a nemajú právne záväznú štruktúru. Využitie týchto informácií vedie k presnejším záverom finančnej analýzy. Výsledky

⁵ HOLEČKOVÁ, Jaroslava. Finanční analýza vlivu dluhu na rentabilitu a hodnotu podniku. Český finanční a účetní časopis, 2009. s 37 Dostupné na: < <https://cfuc.vse.cz/pdfs/cfu/2009/03/04.pdf>>

⁶ SEDLÁČEK, Jaroslav. Finanční analýza podniku. 2. vyd. Brno : Computer Press, a.s. 2011. s. 3. ISBN 978-80-251-3386-6

finančnej analýzy sa často prezentujú v podobe finančnej správy alebo finančného plánu, ktorý poskytuje podrobné informácie o finančnej situácii podniku a navrhuje rôzne stratégie a opatrenia na zlepšenie finančnej stability podniku.⁷

V záverečnej analýze je dôležité zdôrazniť, že finančná kríza môže byť pre podnikateľský subjekt veľkým problémom, ale správna finančná analýza a plánovanie môže pomôcť predchádzať tejto kríze. Podnik by mal pravidelne monitorovať svoju finančnú situáciu a v prípade potreby prijať opatrenia na zlepšenie svojej finančnej stability. Okrem toho je dôležité si uvedomiť, že finančná analýza je nevyhnutnou súčasťou riadenia podniku a jej použitie by malo byť pravidelné a systematické.

V súčasnom dynamickom podnikateľskom prostredí, kde sa situácia na trhu mení každý deň, je nutné, aby sa podnikateľské subjekty prispôbili novým podmienkam a reagovali na ne rýchlo a efektívne. Finančná analýza poskytuje dôležité informácie, ktoré môžu pomôcť podnikom prispôbiť sa novým podmienkam a plánovať ich budúcu finančnú stabilitu. V závislosti od veľkosti a zložitosti podniku sa môžu použiť rôzne techniky a postupy pre finančnú analýzu. Je dôležité, aby podnik zvolil najvhodnejšiu metódu a aby bol tento proces vykonaný odborníkom s potrebnými skúsenosťami a znalosťami.⁸ Podkladom vyhotovenia FA sú výsledky hospodárenia podnikateľského subjektu v podobe zisku alebo straty, ktoré sú znázornené v jednotlivých účtovných výkazoch⁹

1.2 Riešenia finančných problémov podnikateľského subjektu v podmienkach SR

Riadenie podniku je zamerané na zvyšovanie jeho trhovej hodnoty, pozície na trhu a hlavným cieľom riadenia podniku je zvyšovanie trhovej hodnoty podniku, udržanie jeho pozície na trhu s vysokou konkurencieschopnosťou. Podniky sú nútené vyrovnávať sa v podnikateľskom prostredí s rôznymi ťažkosťami a rizikami, a to hlavne v dôsledku konkurencie a zavádzania nových moderných trendov, ale aj vplyvov ako je globalizácia a

⁷ HOLEČKOVÁ, Jaroslava. Finanční analýza vlivu dluhu na rentabilitu a hodnotu podniku. Český finanční a účetní časopis, 2009. s 38 Dostupné na: < <https://cfuc.vse.cz/pdfs/cfu/2009/03/04.pdf>>

⁸ HOLEČKOVÁ, Jaroslava. Finanční analýza vlivu dluhu na rentabilitu a hodnotu podniku. Český finanční a účetní časopis, 2009. s 38 Dostupné na: < <https://cfuc.vse.cz/pdfs/cfu/2009/03/04.pdf>>

⁹ KOTULIČ, Rastislav – KIRÁLY, Peter – RAJČÁNIOVÁ, Miroslava. *Finančná analýza podniku*. 3. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2018. s. 27-29. ISBN 978-80-8168-888-1

spájanie podnikov do nadnárodných spoločností. Zásahy do trhovej ekonomiky menia povahu podnikania, prinášajú sa sebou nové možnosti, ale aj nové hrozby a riziká. Úspech podniku sa odvíja hlavne od jeho flexibility, spoľahlivosti jeho aktív a inovácií. Nie všetkým podnikateľským subjektom sa však príliš veľké riziko v podnikateľskom prostredí podarí zvládnuť. Mnohé sa dostávajú do recesie, ktorá často vedie až k ich zániku. Je ale dôležité uvedomiť si, že z každej krízy sa za určitých podmienok môže stať aj príležitosť pre záchranu podniku, dokonca môže podnik dosiahnuť vyššiu úroveň ako dosahoval pred krízou.¹⁰

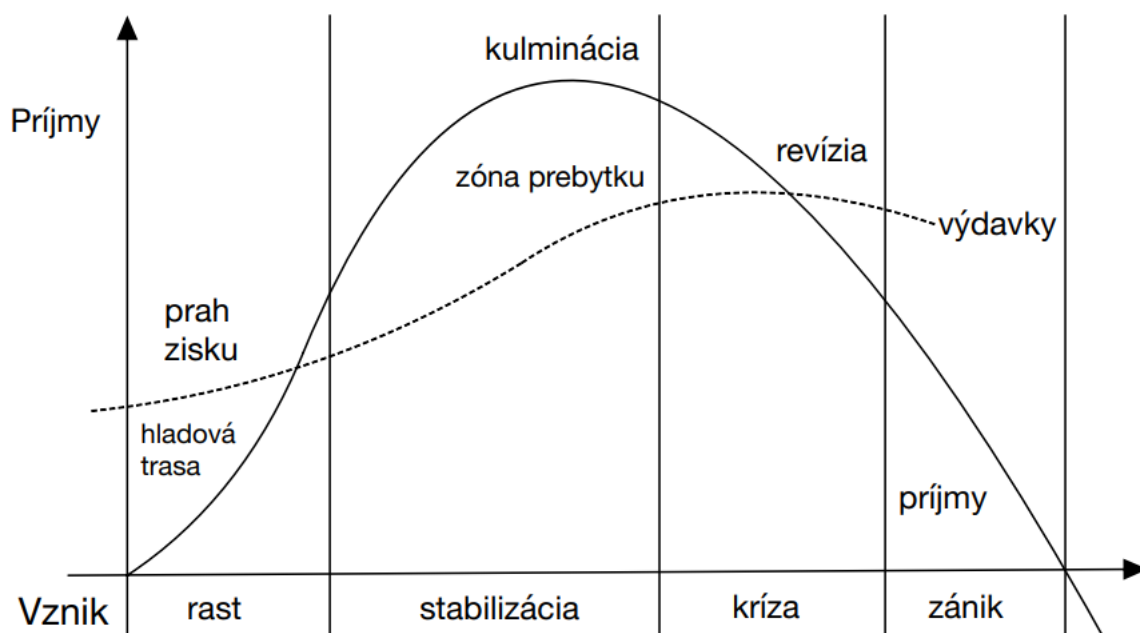
S istou mierou rizika je spojená každá činnosť podniku, pretože konanie a správanie človeka v podnikateľskom prostredí je v istom zmysle vždy rizikové. Každé riziko môže byť potenciálnym zdrojom krízy. Od spôsobu riadenia týchto rizík závisí úspech alebo neúspech podniku. Je to dôležité kritérium pre hodnotenie efektívnosti manažmentu, pretože podniky musia neustále odolávať častým krízovým situáciám a nájsť spôsoby ich zvládnutia. Z nasledujúcej kapitoly vidieť, že kríza je súčasťou životného cyklu podniku, môže vzniknúť v ktoromkoľvek štádiu jeho rozvoja a záleží práve na riadení podniku, či dokáže prijať opatrenia na jej odstránenie.¹¹

¹⁰ FEDORKOVÁ, Katarína. Formálne a neformálne spôsoby riešenia úpadku podniku. In Nekonferenčný recenzovaný vedecký zborník. 2013. s. 2 s. 3.

¹¹ FEDORKOVÁ, Katarína. Formálne a neformálne spôsoby riešenia úpadku podniku. In Nekonferenčný recenzovaný vedecký zborník. 2013. s. 3

1.2.1 Životný cyklus podnikateľského subjektu

Životný cyklus podniku je obdobie od vzniku podniku až po jeho zánik. Jeho dĺžka môže byť rôzna a odzrkadľujú sa tu všetky manažérske, výrobné, technologické, právne, etické, ekologické a ekonomické aspekty. Pozostáva z niekoľkých fáz, ktorými podnik môže, ale nemusí počas svojej životnosti prechádzať.

Obrázok 1 Schéma životného cyklu podnikateľského subjektu

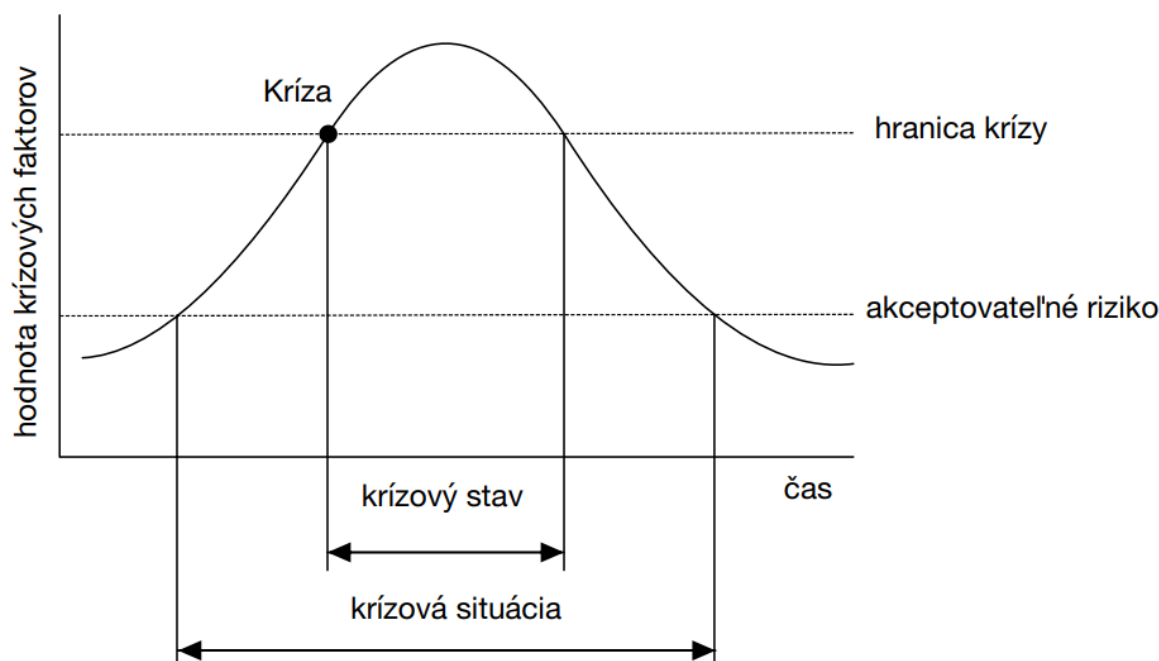
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Baďa a Vrablica. *Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze*. Dostupné na:

<http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>

Kríza a krízové javy sú súčasťou životného cyklu podniku a nie je možné im zabrániť úplne. Podnik musí vynaložiť maximálnu snahu na komplexnú analýzu rizík a ohrození a zároveň vykonávať preventívne opatrenia pre prípad vzniku krízových javov. Krízový jav nastáva priamo a nedá sa predvídať. Môže sa definovať ako séria neočakávaných udalostí, ktoré tvoria skutočný potenciál pre nepriaznivé až katastrofické následky. Vnemy každého krízového javu, vytvorené od začiatku až do vyriešenia krízy, môžu dramaticky zasiahnuť jeho povesť, finančnú situáciu, zamestnancov, výrobky a služby, ktoré ponúka. Krízový stav je stav podniku, ktorý sa odlišuje od stabilného stavu a pôsobí degradačne na celý podnik,

prípadne na niektoré jeho komponenty. Je spojený so zlyhaním doterajších mechanizmov riadenia a potrebou aplikovania špeciálnych postupov, nástrojov a techník. Krízová situácia je situácia, ktorá svojím charakterom, negatívnymi účinkami a rozsahom vážne naruší a zmení hospodársky chod podniku. Je to veľmi ťažko predvídateľný priebeh dejov a činností, ktorý nastáva po narušení rovnovážneho stavu spoločenských, prírodných a technologických procesov a systémov.¹²

Kríza podnikateľského subjektu je vrcholový stav alebo najvyššie štádium činnosti, ktorá zhoršuje celkový vývoj podniku. Predstavuje narušenie rovnováhy v niektorom alebo viacerých subsystémoch podniku, môže ohroziť dosahovanie cieľov podniku, alebo dokonca viesť k ohrozeniu jeho existencie. Včasné rozpoznanie príčin krízy a ich odstránenie riadiacimi zásahmi môže zabrániť prehĺbeniu krízy.

Obrázok 2 Vzťah medzi krízou, krízovou situáciou a krízovým stavom

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Baďa a Vrablica. Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze. [cit. 2022-01-26]. Dostupné na:

<http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>

¹² BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze. [online]. Bratislava : Ústav výrobných systémov, environmentálnej techniky a manažérstva kvality, Strojnícka fakulta STU 2012. s. 201. Dostupné na:

<http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>

Ak sa diagnostikou zistia v podniku symptómy blížiacej sa krízy, alebo dokonca krízový stav, formulujú sa opatrenia v podobe hľadania záchrany podniku, alebo v horšom prípade likvidácie podniku. Jednotlivé metódy riešenia krízy v podniku podľa dôsledkov pre podnik a uplatnenia súdnych alebo mimosúdnych procedúr sú uvedené na obrázku.¹³

	Záchranné procedúry	Deštrukčné procedúry
Neformálne riešenia	konsolidácia sanácia reštrukturalizácia reinžiniering transformácia fúzia	preventívna likvidácia likvidácia
Formálne riešenia	súdna reštrukturalizácia	konkurz

Obrázok 3 **Možnosti riešenia finančných problémov podnikateľských subjektov**

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Baďa a Vrablica. Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze. [cit. 2022-01-26]. Dostupné na:

<http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>

1.3 Formálne riešenia finančných problémov podnikateľského subjektu v podmienkach SR

V tejto časti práce sa bližšie zameriame a charakterizujeme formálne možnosti riešenia finančných problémov podnikateľského subjektu v podmienkach SR, ktoré prebiehajú výhradne pod zákonným dohľadom súdu. Patrí sem konkurz a súdna reštrukturalizácia.

¹³ BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. *Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze*. [online]. Bratislava : Ústav výrobných systémov, environmentálnej techniky a manažérstva kvality, Strojnícka fakulta STU 2012. s. 202. Dostupné na: <http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>

1.3.1 *Súdna reštrukturalizácia*

Úpadok je negatívny jav, ale v trhovom prostredí niekedy prirodzený. Hlavným cieľom je chrániť veriteľov a nájsť spôsoby na vymožitelnosť ich pohľadávok. Na druhej strane však niektoré spôsoby môžu znamenať pre dlžníka bankrot a ukončenie podnikania. Platobná neschopnosť niekedy môže byť len dočasná a prechodná a je vyššia pravdepodobnosť, že dôjde k ozdraveniu podniku. Preto je dôležité využiť reštrukturalizáciu podniku, ktorá prebieha pod súdnym dohľadom. Cieľom reštrukturalizácie je odvrátiť úpadok a umožniť pokračovanie v podnikaní dlžníka. V podmienkach Slovenskej republiky sa súdna reštrukturalizácia realizuje podľa zákona o reštrukturalizácii, ktorý bol schválený v roku 2019. Podnikateľ môže podať žiadosť o súdnu reštrukturalizáciu, ak má problémy so splácaním svojich záväzkov a ak tieto problémy nie sú len dočasného charakteru. Žiadosť o súdnu reštrukturalizáciu sa môže podať aj v prípade, ak podnikateľ nie je schopný splniť svoje záväzky voči zamestnancom, alebo ak hrozí jeho konkurz.¹⁴

Cieľom súdnej reštrukturalizácie je umožniť podnikateľovi prekonať ťažkosti a zabezpečiť jeho udržateľnosť. V prípade úspešnej reštrukturalizácie sa podnikateľ môže vrátiť k plnohodnotnému podnikaniu, pričom jeho záväzky budú upravené takým spôsobom, aby boli splatné. Súdna reštrukturalizácia je teda jedným z možných nástrojov, ktoré môžu pomôcť podnikateľom prekonať finančné problémy a zabezpečiť ich udržateľnosť.¹⁵

V prípade, že podnikateľ nevláda splácať svoje záväzky, je preto dôležité zvážiť všetky dostupné možnosti a využiť tie, ktoré najlepšie zodpovedajú konkrétnym podmienkam a potrebám daného podnikateľského subjektu.¹⁶

Častým problémom reštrukturalizácií je negatívny postoj mnohých veriteľov, ktorí pred sebou vidia iba čo najrýchlejšie uspokojenie ich pohľadávok. Preto je dôležité vypracovať reštrukturalizačný plán, z ktorého jasne vyplýva vyššia miera uspokojenia ich pohľadávok ako v konkurze. Vyššia miera uspokojenia veriteľských pohľadávok je spôsobená tým, že výroba sa nezastavuje, ale pokračuje a neznižuje sa hodnota majetku.

¹⁴ BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze. [online]. Bratislava : Ústav výrobných systémov, environmentálnej techniky a manažérstva kvality, Strojnícka fakulta STU 2012. s. 206. Dostupné na:

<http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>

¹⁵ SIVIILI- JA KAUPPAOIKEUDEN ALAN EUROOPAN OIKEUDELLINEN VERKOSTO. *Maksukyvittömyys/konkurssi*. In *European e-Justice Portal* [online]. 28.01.2022. [cit. 2022-02-26]. Dostupné na: <<https://e-justice.europa.eu/447/FI/insolvencybankruptcy?FINLAND&member=1>>

¹⁶ FEDORKOVÁ, Katarína. Formálne a neformálne spôsoby riešenia úpadku podniku. s. 4.

Vzniká tak vyššia pravdepodobnosť uspokojenia pohľadávok veriteľov ako v konkurze. Rozdiel v uspokojení pohľadávok môže byť výrazný, napr. ak veritelia majú pohľadávky zabezpečené záložným právom, môžu získať v reštrukturalizácii cca 70% plnenia pohľadávok, kým v konkurze iba okolo 40%.¹⁷

1.3.2 Konkurz

Konkurz je súdny spôsob riešenia majetkovej krízy určitého podniku alebo právnickej osoby, ktorým sa zabezpečuje rovnaké uspokojenie všetkých veriteľov. V prípade, že podnik alebo právnická osoba nedokáže platiť svoje dlhy, môže byť navrhnutý konkurz. Konkurz umožňuje zabezpečiť spravodlivé rozdelenie majetku dlžníka medzi jeho veriteľov, a to pod kontrolou a dohľadom súdu. Súd následne mení majetok dlžníka na peniaze, ktoré sa použijú na vyrovňovanie pohľadávok veriteľov v určitom poradí. Po ukončení konkurzu môže byť podnik ukončený alebo predaný ako celok alebo jeho časti. Konkurzné konanie sa začína v deň, keď sa v Obchodnom vestníku zverejnia uznesenia o začatí konkurzu. Jeho účastníkmi sú dlžník, navrhovateľ a všetci veritelia, ktorí prihlásili svoje pohľadávky. Následne súd určí správcu, ktorého vyberie z osôb zapísaných do zoznamu správcov. Je určený náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov. Správca má zriadenú kanceláriu v obvode krajského súdu, v ktorom sídli príslušný konkurzný súd.¹⁸

Ak má súd v konkurznom konaní pochybnosti o veľkosti majetku dlžníka, to znamená, že nevie, či majetok, ktorý dlžník má, bude stačiť na zaplatenie pohľadávok proti konkurznej podstate, ustanoví predbežného správcu. Ak súd po ustanovení predbežného správcu zistí, že majetok dlžníka nepostačuje ani na úhradu nákladov konkurzu, zastaví konkurzné konanie pre nedostatok majetku. V takomto prípade zverejnením oznamu o nadobudnutí právoplatnosti uznesenia o zastavení konkurzného konania pre nedostatok majetku v Obchodnom vestníku účinky začatia konkurzného konania zanikajú.

V konkurznom konaní majú veritelia nárok na úhradu svojej pohľadávky z výťažku speňaženia len v prípade, že svoju pohľadávku prihlásili riadne a včas. Zmluvné dohody,

¹⁷ FEDORKOVÁ, Katarína. Formálne a neformálne spôsoby riešenia úpadku podniku. s. 7.

¹⁸ KNAPKOVÁ, Miroslava – HUDECOVÁ, Eva. Zrušenie a zánik obchodnej spoločnosti v konkurze – vybrané súvislosti. In Ekonomické rozhľady – Economic review [online]. 2019, roč. 48, č. 3, s. 273. s. 274. [cit. 2022-02-26]. Dostupné na: <https://www.euba.sk/www_write/files/SK/ekonomicke-rozhľady/2019/er3_2019_knapkova_hudecova_fulltext.pdf>

ktoré zakazujú dlžníkovi postúpenie jeho pohľadávok, alebo ktoré zakazujú postúpenie pohľadávok, ktoré vznikli voči dlžníkovi pred vyhlásením konkurzu, sú počas konkurzu neúčinné. Správca a veriteľ môžu tieto pohľadávky postúpiť na iné osoby.¹⁹

Konkurznú podstatu tvorí majetok, ktorý podlieha konkurzu. Tá sa člení na všeobecnú podstatu a jednotlivé oddelené podstaty zabezpečených veriteľov. Pri riešení úpadku podniku je už od začiatku konkurzného konania dlžník povinný obmedziť svoju činnosť len na bežné právne úkony. Zachovať prevádzku podniku nie je prioritou. Dôležité je, aby prevádzka podniku nebola vykonávaná na úkor výťažku konkurzu. To znamená, že prevádzkovanie podniku v tomto období nemôže byť stratové.²⁰

1.4 Neformálne riešenia finančných problémov podnikateľského subjektu v podmienkach SR

V nasledujúcej časti si ukážeme neformálne možnosti riešenia finančných problémov podnikateľských subjektov. Neformálne riešenia finančných problémov podnikateľského subjektu v podmienkach SR sa môžu týkať viacerých opatrení, ktoré majú za cieľ pomôcť podniku prekonať ťažkosti a zlepšiť jeho finančnú situáciu. Medzi neformálne riešenia patria napríklad konsolidácia, sanácia, mimosúdne vyrovnanie, reštrukturalizácia, reinžiniering procesov, podnikové kombinácie, alebo likvidácia podnikateľského subjektu.

1.4.1 Konsolidácia

Konsolidácia znamená záchranu podniku, kde sa kríza po zhodnotení celkového stavu podniku nachádza len tesne pod úrovňou stabilizácie. Namiesto klasického riadenia nastupuje krízový manažment, ktorý je zameraný na realizáciu obrannej stratégie podniku a znamená proces, pri ktorom sa kombinujú účty, finančné zdroje, dlhy a záväzky viacerých spoločností alebo entít do jedného celku. Najčastejšie sa konsolidácia používa v súvislosti s finančnými výkazmi firiem alebo holdingových spoločností, kde ide o zhrnutie účtov všetkých spoločností, ktoré patrí pod holdingovú spoločnosť. Umožňuje lepšie porovnávanie

¹⁹ FEDORKOVÁ, Katarína. Formálne a neformálne spôsoby riešenia úpadku podniku. s. 7.

²⁰ BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze. [online]. Bratislava : Ústav výrobných systémov, environmentálnej techniky a manažérstva kvality, Strojnícka fakulta STU 2012. s. 205. Dostupné na:
<http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>

finančných výsledkov skupiny firiem, nakoľko ukazuje celkovú situáciu a výkony všetkých spoločností zahrnutých do skupiny. Okrem toho konsolidácia umožňuje lepší manažment financií a optimalizáciu dlhodobých investícií. Konsolidácia sa uskutočňuje prostredníctvom vypracovaného konsolidačného programu. Predmet podnikania, rozsah a organizačná štruktúra sa v podniku zachováva. Obyčajne sa mení manažment podniku, štýl riadiacej práce, metódy kontroly a hľadajú sa úsporné opatrenia pre zlepšenie hospodárnosti. Ide o pomerne šetrný spôsob záchrany podniku, ktorý je realizovaný špecializovanými poradenskými firmami. Konsolidácia sa väčšinou pred verejnosťou utajuje, aby podnik nestratil dôveru u svojich obchodných partnerov.²¹

1.4.2 Sanácia

Sanácia nastupuje, ak sa podnik nachádza v stave hlbkej krízy. Je to súbor opatrení, ktoré umožnia spoznať príčiny krízy a štartujú ozdravovací proces. V rámci nej sa odstraňujú všetky vedľajšie podnikové činnosti a z podniku ostáva iba zdravé jadro. Vykonávajú ich skúsené poradenské a finančné firmy. Sanácia je náročnejšia forma záchrany podniku, ktorý sa väčšinou nachádza v hlbkej kríze a z diagnostiky vyplynie, že má množstvo „stratových ohnísk“, ktoré sa sanáciou odstraňujú. Z podniku zostáva zachované iba „zdravé jadro“, ktoré neprodukuje stratu. Na rozdiel od konsolidácie, pri sanácii ostanú funkčné iba tie útvary, ktoré neprodukujú stratu a všetky ostatné sa zlikvidujú. Úspešná sanácia odvráti úpadok a zánik podniku. Zahŕňa rôzne opatrenia, ako je reštrukturalizácia podniku, zníženie nákladov, zlepšenie manažmentu a získanie finančnej stability.²²

1.4.3 Mimosúdne vyrovnanie

Mimosúdne vyrovnanie je dohoda medzi dvoma stranami, ktoré sa snažia vyriešiť nejaký konflikt alebo problém mimo súdneho konania. Cieľom je zabezpečiť, aby bol

²¹ BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. *Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze*. [online]. Bratislava : Ústav výrobných systémov, environmentálnej techniky a manažérstva kvality, Strojnícka fakulta STU 2012. s. 202 s. 203. Dostupné na:

<http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>

²² BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. *Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze*. [online]. Bratislava : Ústav výrobných systémov, environmentálnej techniky a manažérstva kvality, Strojnícka fakulta STU 2012. s. 203. Dostupné na:

<http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>

podnikateľský subjekt opäť solventný. V praxi to môže znamenať, že obe strany sa dohodnú na určitom vyrovnávacom pláne alebo kompromise, ktorým sa usilujú vyriešiť svoj spor bez toho, aby museli ísť pred súd. Tento postup sa často používa v oblasti obchodu a práva, kde sa môže jedna strana snažiť nájsť rýchle a menej nákladné riešenie svojho problému, než keby musela postupovať súdnou cestou. Mimosúdne vyrovnanie môže byť uplatnené v prípade finančných problémov ako alternatíva k súdnej reštrukturalizácii alebo konkurzu.

Mimosúdne vyrovnanie je jednou z možností, ktoré majú podnikateľské subjekty k dispozícii pri riešení svojich finančných problémov a prevencii konkurzu. Ide o dohodu medzi veriteľmi a dlžníkom, ktorá sa uzatvára mimo súdneho konania. V rámci mimosúdneho vyrovnania sa zvyčajne dohodne na novom spôsobe splácania dlhu, ktorý bude pre dlžníka zvládnuteľný, avšak zároveň uspokojí aj potreby veriteľov. V prípade mimosúdneho vyrovnania by malo dôjsť k vyrovnaniu všetkých pohľadávok voči dlžníkovi, teda aj tých, ktoré sú zabezpečené záložným právom. Dohoda musí byť uzatvorená písomne a musí byť schválená a podpísaná všetkými zúčastnenými stranami.

Výhodou mimosúdneho vyrovnania oproti konkurzu je predovšetkým to, že sa podnik vyhne nákladnému a časovo náročnému súdneho konaniu. Navyše si dlžník udrží kontrolu nad svojím podnikaním a môže sa pokúsiť dostať sa z finančnej krízy bez toho, aby musel ukončiť svoju činnosť a predávať majetok. Veritelia zase získajú väčšiu istotu, že budú schopní získať svoje pohľadávky späť.²³

1.4.4 Reštrukturalizácia

Z hľadiska filozofie druhej šance je primárnym cieľom v prípade finančných ťažkostí a zadlženosti podniku jeho ozdravenie, čoho riešením môže byť reštrukturalizácia. Rozlišujeme neformálnu a formálnu reštrukturalizáciu.

Neformálna reštrukturalizácia by mala byť snahou každého dlžníka, pretože v rámci nej môže postupovať podľa toho, čo je pre neho najvhodnejšie. Postupne uspokojuje jednotlivých veriteľov, dostane podnik z dlhov a zachová tak dôveryhodnosť svojho mena a značky. Je to najlepšie riešenie, keď sa podnik dostane do problémov so splácaním záväzkov.

²³ BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. *Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze*. [online]. Bratislava : Ústav výrobných systémov, environmentálnej techniky a manažérstva kvality, Strojnícka fakulta STU 2012. s. 202 s. 204. Dostupné na:

<http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>

Neformálna reštrukturalizácia sa vykonáva bez súdneho konania a je založená na dobrej vôli veriteľov a spolupráci s vedením podniku. Väčšinou zahŕňa dočasné oddialenie platby dlhov, dohody s veriteľmi o zmenách v podmienkach splácania dlhov, reštrukturalizáciu financií podniku a iné opatrenia na zlepšenie finančnej situácie. Tento proces môže byť rýchlejší a flexibilnejší ako formálna reštrukturalizácia a môže sa stať efektívnou alternatívou k súdnej reštrukturalizácii alebo konkurzu.

Neformálna reštrukturalizácia je jedným z najvhodnejších a najmenej bolestivých spôsobov, ako sa dostať z finančných problémov, je neformálna reštrukturalizácia. Tento spôsob však nemusí byť akceptovaný všetkými veriteľmi. V každom prípade je však možné dohodou, bez verejnej diskusie a s rozložením platieb formou splátkového kalendára, zlepšiť nepriaznivú finančnú situáciu dlžníka. Týmto spôsobom dostáva dlžník čas na zlepšenie svojich peňažných tokov a na zvýšenie svojich vlastných zdrojov na krytie obchodného majetku. Dlžník má povinnosť sústavne sledovať svoju finančnú situáciu a stav svojho majetku a záväzkov, čo sa dá urobiť priamo z účtovníctva, ktoré má zodpovedný hospodár zverený do správy. Je vhodné robiť to mesačne a štandardne raz ročne po zostavení riadnej účtovnej závierky. Aj smernice Európskej únie vyžadujú, aby štatutár zachoval zodpovednosť za základný kapitál. Medzi hlavné výhody tohto riešenia finančných problémov podnikateľských subjektov je rýchlejší proces ako formálna reštrukturalizácia, pretože nemusí prebiehať cez súdne konanie. Manažment a vlastníci subjektu majú vyššiu kontrolu nad týmto procesom, ktorý má nižšie náklady ako formálna reštrukturalizácia, keďže nepotrebujú právnikov a konkurzných správcov.²⁴

1.4.5 Reinžiniering procesov

Reinžiniering procesov sa zameriava na dôležité a prekrývajúce sa procesy a celkový podnikový systém. To znamená, že nie je možné iniciovať a udržiavať reinžiniering z nižších úrovní riadenia podniku. Táto aktivita sa riadi úplne z vrcholovej riadiacej úrovne pod vedením lídrov, ktorí veria v dôležitosť reinžinieringu a sú ochotní urobiť všetko pre jeho

²⁴ BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. *Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze*. [online]. Bratislava : Ústav výrobných systémov, environmentálnej techniky a manažérstva kvality, Strojnícka fakulta STU 2012. s. 204 s. 206. Dostupné na: <http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>

úspešnosť. Reinžiniering je nástrojom pre zásadnú organizačnú zmenu v podnikových aktivitách.²⁵

Hammer a Champy – zakladatelia nasledovnej definície uvádzajú, že: „reinžiniering v podstate znamená zásadné prehodnotenie a radikálnu rekonštrukciu podnikových procesov tak, aby mohlo byť dosiahnuté dramatické zdokonalenie z hľadiska kritických meradiel výkonnosti ako sú náklady, kvalita, služby a rýchlosť.“²⁶

1.4.6 Podnikové kombinácie

IAS 22 Podnikové kombinácie bol prvým štandardom, ktorý reguluje podnikové kombinácie. Tento štandard definuje podnikovú kombináciu ako zlúčenie alebo získanie kontroly nad čistými aktívami a činnosťami iného podniku a ako spojenie individuálnych podnikov do jednej ekonomickej jednotky. IAS 22 rozlišuje dva typy podnikových kombinácií: akvizíciu a zlúčenie podielov. Identifikácia nadobúdateľa je kritériom, ktorý rozlišuje tieto dva typy podnikových kombinácií, pre ktoré sú predpísané osobitné metódy účtovania. Podľa IAS 22 existovali tri spôsoby, ako mohla podniková kombinácia vzniknúť:

- nákupom vlastného imania jedného podniku iným podnikom (tzv. kapitálová akvizícia),
- nákupom čistých aktív iného podniku (tzv. majetková akvizícia). Okrem toho mohla byť podniková kombinácia vytvorená aj novým podnikom na základe kontroly nad kombinujúcimi podnikmi,
- prenosom čistých aktív jedného alebo viacerých kombinujúcich sa podnikov do iného podniku alebo zrušením jedného, alebo viacerých kombinujúcich sa podnikov.²⁷

Akvizícia je podniková kombinácia, ktorá sa uskutočňuje tak, že jeden podnik (nazývaný nadobúdateľ) získava kontrolu nad čistými aktívami a činnosťami druhého

²⁵ DUFALA, Václav – VINCZEOVÁ, Miroslava. Teoretické východiská finančnej reštrukturalizácie. VIENALA, EUROBFC, s.r.o., 2007. s. 8. ISBN 978-80-89232-21-5

²⁶ HAMMER, M – CHAMPY, J. *Reengineering - radikální proměna firmy: manifest revoluce v podnikání*. 3. vyd. Praha: Management Press, 2000. s. 38. ISBN 8072610287

²⁷ PARIŠOVÁ, Renáta. Typy podnikových kombinácií podľa IAS/IFRS. Teória, prax a vzdelávanie v účtovníctve a audítorstve vo svetle medzinárodných noriem Horský hotel Akademik 2007 s. 158 s.159. Dostupné na: <http://kuaa.sk/uploads/Typy%20podnikov%C3%BDch%20kombin%C3%A1ci%C3%AD%20pod%C4%BEa%20IAS-IFRS.pdf>

podniku (nazývaného nadobúdaný) prevodom majetku, prevzatím záväzkov alebo navýšením vlastného imania. Akvizícia môže byť realizovaná formou kúpy podielu na vlastnom imaní iného podniku, alebo kúpy čistých aktív vrátane goodwillov iného podniku. V prípade kúpy podielu na vlastnom imaní iného podniku môže dôjsť k vzťahu materského a dcérskeho podniku a v takom prípade musí materský podnik uplatniť IAS 22 pri zostavovaní konsolidovanej účtovnej závierky. V prípade kúpy čistých aktív vrátane goodwillov iného podniku musí nadobúdateľ uplatniť IAS 22 pri zostavovaní svojej individuálnej účtovnej závierky a akvizícia sa účtuje nákupnou metódou. Zlúčenie podielov sa definuje ako spôsob podnikovej kombinácie, v ktorom akcionári zlúčených podnikov získajú kontrolu nad všetkými alebo väčšinou čistých aktív a činností s cieľom trvalej spoločnej účasti na rizikách a prínosoch kombinovanej jednotky. Pri takomto type kombinácie sa používa metóda združenia podielov a žiadna strana nie je označená ako nadobúdateľ.²⁸

1.4.7 Likvidácia

Likvidácia je proces, v ktorom sa ukončuje existencia spoločnosti. Počas likvidácie sa predávajú aktíva spoločnosti a používa sa výťažok na splácanie pohľadávok a náhradu akcionárom. Likvidácia môže byť dobrovoľná alebo nútená a môže byť realizovaná buď správcom súdneho konania, alebo liquidátorom menovaným spoločnosťou. Cieľom likvidácie je ukončenie záväzkov a zodpovedností spoločnosti voči svojim veriteľom a akcionárom a zabezpečenie, že zostávajúce aktíva sa rozdelia spravodlivo medzi všetky zainteresované strany. V súčasnej dobe sa uvažuje o likvidácii iba v prípade, ak podnikateľ dokáže plne uspokojiť svojich veriteľov. Navrhujeme prehodnotiť tento princíp a, v prípade neúmyselných bankrotov, zvážiť stimulujúce opatrenia zo strany štátu, ako je napríklad čiastočné odpustenie dlhu voči štátu, alebo prenos časti dlhu na nový podnikateľský subjekt v druhej šanci, pričom tento krok neobmedzí možnosti nového podniku na trhu diskvalifikáciou. Ak podnikateľ dokáže stopercentne uspokojiť svojich veriteľov, až vtedy sa v súčasnosti zvažuje likvidácia. Prenos pohľadávky na nový podnik by mohol byť dohodnutý medzi dlžníkom a veriteľom. Systém sankčných úľav a zrušenia diskvalifikácie

²⁸ PARIŠOVÁ, Renáta. Typy podnikových kombinácií podľa IAS/IFRS. Teória, prax a vzdelávanie v účtovníctve a audítorstve vo svetle medzinárodných noriem Horský hotel Akademik 2007. s.159. Dostupné na:
<<http://kuaa.sk/uploads/Typy%20podnikov%C3%BDch%20kombin%C3%A1ci%C3%AD%20pod%C4%BEa%20IAS-IFRS.pdf>>

by sa mohol zákonom automaticky a systémovo ustanoviť, aby sa skrátil čas a zlacnila pracovná sila. Ideálna likvidácia trvá šesť mesiacov alebo viac a končí výmazom podnikateľa z obchodného registra. Náklady na jednoduchú likvidáciu sa pohybujú okolo 5 000 eur.²⁹

²⁹ BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. *Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze*. [online]. Bratislava : Ústav výrobných systémov, environmentálnej techniky a manažérstva kvality, Strojnícka fakulta STU 2012. s. 204. Dostupné na:
<http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>

2 CIEĽ PRÁCE

Hlavným cieľom bakalárskej práce je porovnanie vývoja formálnych a neformálnych riešení finančných problémov podnikateľských subjektov na základe vonkajších faktorov, ako sú makroekonomické ukazovatele a hospodárska situácia, v sledovaných krajinách za obdobie rokov 2017 - 2022. Z daného porovnania je naším cieľom zistiť, v prípade formálnych riešení, t. j. konkurz a súdna reštrukturalizácia, či sú tieto riešenia výhodnejšie v podmienkach Slovenskej republiky, alebo v nami zvolenej sledovanej krajine Českej republike. Údaje a štatistiky o vývoji čerpáme z oficiálnych slovenských a českých internetových stránok. K dosiahnutiu hlavného cieľa sme sa dopracovali pomocou troch parciálnych cieľov.

Prvým parciálnym cieľom je na základe naštudovanej literatúry popísať a oboznámiť sa s pojmami týkajúcimi sa problematiky, ako je finančná kríza a finančná analýza podnikateľského subjektu. Najväčší dôraz sme kládli na vysvetlenie a špecifikáciu formálnych a neformálnych riešení finančných problémov podnikateľského subjektu. Druhým parciálnym cieľom je popísať a zhodnotiť hospodársku situáciu, makroekonomické ukazovatele, ako sú napr. DPH na obyvateľa a import a export v jednotlivých krajinách. Takisto poskytnúť porovnanie vývoja hospodárskej situácie týchto krajín s krajinami s najlepšimi hospodárskymi výsledkami, a tým zaradiť a priblížiť hospodársku situáciu na Slovensku a v Česku. Tretím parciálnym cieľom je zistiť a porovnať vývoj formálnych riešení finančných problémov podnikateľských subjektov. Porovnať počet vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov za sledované obdobie a porovnať jednotlivé etapy vývoja konkurzov a reštrukturalizácií v tomto období. Zistiť, či tieto formálne riešenia sú výhodnejšie v podmienkach Slovenskej republiky alebo v Čechách.

3 METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

Pri písaní záverečnej práce vychádzame z knižných, ale hlavne, aby bola zabezpečená aktuálnosť sledovanej problematiky, z verejne dostupných internetových zdrojov. Údaje a štatistiky o vývoji čerpáme z oficiálnych slovenských a českých internetových stránok. Štatistické údaje sú získané z databáz ŠÚ SR, ŠÚ ČR, FinStat, StatFin – tilastotietokanta, IMF, MH SR, MF ČR, OR SR. Následne sú tieto dáta spracované vo forme grafov a tabuliek.

Z dôvodu dosiahnutia hlavného cieľa práce využívame nasledovné metódy skúmania: syntézu, analýzu, komparáciu a dedukciu.

V prvej kapitole na dosiahnutie prvého parciálneho cieľa využívame naštudovanie odbornej literatúry, na popísanie a oboznámenie sa s pojmami týkajúcej sa problematiky, aby sme získali čo najrozsiahlejší prehľad. V štvrtej kapitole sa venujeme naplneniu druhého a tretieho parciálneho cieľa. Tu sa venujeme prostredníctvom analýzy makroekonomických ukazovateľov detailnejšiemu skúmaniu ekonomického podnikateľského prostredia na Slovensku a v Česku a vývoju novovzniknutých a pôsobiacich právnych foriem podnikania v týchto krajinách. Následne využívame metódu komparácie v rámci vývoja súdnej reštrukturalizácie a konkurzu pri vzájomnom porovnávaní v oboch krajinách. V tejto kapitole využívame hlavne metódu analýzy a komparácie. Použitím metódy dedukcie následne dospejeme k určitému záveru.

4 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA

4.1 Predstavenie životnej úrovne na Slovensku a v Českej republike

Životná úroveň sa vypočítava na základe ceny určitých tovarov a služieb v každej krajine v pomere k príjmu v danej krajine. Použije sa spoločná národná mena nazývaná štandard kúpnej sily (PPS). Porovnanie hrubého domáceho produktu (HDP) na obyvateľa v PPS poskytuje prehľad životnej úrovne v rámci EÚ.

Slovensko je stredne veľká krajina v strednej Európe s populáciou približne 5,5 milióna obyvateľov. Od svojho vzniku ako samostatnej krajiny v roku 1993 Slovensko prešlo transformáciou z centrálne plánovanej ekonomiky na trhovú ekonomiku, čo prinieslo so sebou množstvo zmien v hospodárstve a spoločnosti. V súčasnosti má Slovensko stredne vysoký index ľudského rozvoja, ktorý meria celkovú kvalitu života, vrátane zdravotníctva, vzdelania a životnej úrovne. Podľa Svetovej banky má Slovensko HDP na obyvateľa v hodnote približne 17 000 USD v roku 2020, čo ho zaradilo na 59. miesto z celkovo 190 krajín. Priemerná mesačná mzda v Slovenskej republike v roku 2021 bola približne 1 200 EUR, avšak v závislosti na odvetví a mieste bydliska môže byť táto suma nižšia alebo vyššia. V niektorých regiónoch sú mzdy nižšie a nezamestnanosť môže byť vyššia. Náklady na život na Slovensku sa líšia podľa oblasti a súvisia s miestnym dopytom a ponukou. V meste Bratislava, kde je najvyššia koncentrácia pracovných miest a najvyššie príjmy, sú náklady na bývanie, stravu a služby o niečo vyššie ako v iných častiach krajiny. Celkovo by sa dalo povedať, že životná úroveň na Slovensku je stále na priemernej európskej úrovni a zlepšuje sa v súlade s hospodárskym rastom a modernizáciou spoločnosti.

Česká republika je stredne veľká krajina v strednej Európe s populáciou približne 10,7 miliónov obyvateľov. Od svojho vzniku po rozdelení Česko-Slovenska v roku 1993 prešla Česká republika výraznými ekonomickými a sociálnymi zmenami. V súčasnosti má Česká republika vysoký index ľudského rozvoja, ktorý meria celkovú kvalitu života, vrátane zdravotníctva, vzdelania a životnej úrovne. Podľa Svetovej banky malo v roku 2020 HDP na obyvateľa v hodnote približne 23 000 USD, čo ho zaradilo na 35. miesto z celkovo 190 krajín.

Priemerná hrubá mzda v Českej republike v roku 2021 bola približne 1 540 EUR. V závislosti od odvetvia a miesta bydliska môže byť táto suma nižšia alebo vyššia. V niektorých oblastiach sú mzdy nižšie a nezamestnanosť môže byť vyššia. Náklady na život

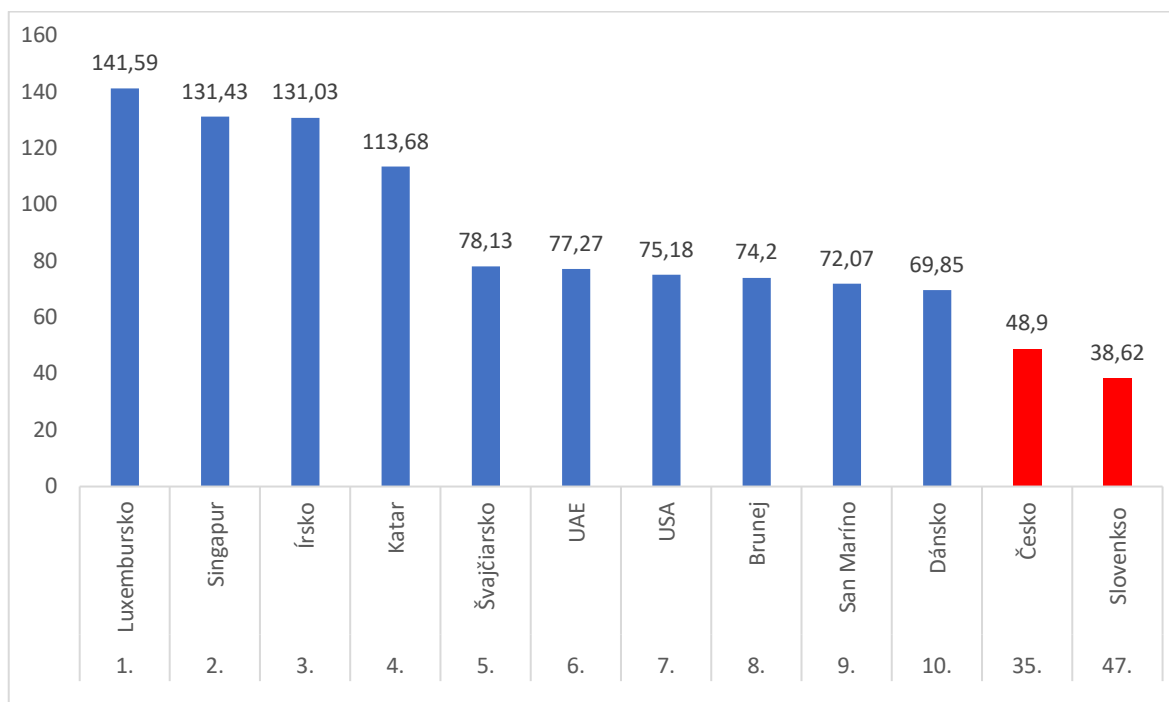
v Českej republike sa líšia v závislosti od oblasti a súvisia s miestnym dopytom a ponukou. V Prahe, kde je najvyššia koncentrácia pracovných miest a najvyššie príjmy, sú náklady na bývanie, stravu a služby o niečo vyššie ako v iných častiach krajiny. Celkovo by sa dalo povedať, že životná úroveň v Českej republike je vysoká a patrí k najvyšším v strednej Európe. Hospodársky rast a modernizácia spoločnosti v posledných rokoch viedli k zlepšeniu životnej úrovne a kvality života obyvateľov Českej republiky.

4.2 Porovnanie životnej úrovne v sledovaných krajinách

Životná úroveň Slovenska a Českej republiky sa v mnohých ohľadoch podobá, no existujú aj určité rozdiely. Podľa indexu ľudského rozvoja, ktorý meria celkovú kvalitu života, vrátane zdravotníctva, vzdelania a životnej úrovne, sú obe krajiny veľmi vysoko na globálnej úrovni. V roku 2021 Slovensko malo hodnotu indexu ľudského rozvoja 0,857 a Česká republika 0,900 (na základe údajov z Human Development Reports). Priemerná hrubá mzda v Českej republike bola v roku 2021 približne 1 540 EUR, zatiaľ čo v Slovenskej republike bola v rovnakom období približne 1 015 EUR. Tento rozdiel je však čiastočne spôsobený rozdielom v cenovej hladine medzi týmito krajinami, nakoľko ceny v Českej republike sú o niečo vyššie ako na Slovensku. V oblasti zdravotnej starostlivosti majú obidve krajiny štátny zdravotný systém, ktorý sa snaží poskytnúť kvalitné zdravotnícke služby svojim obyvateľom. V niektorých oblastiach má však český systém výhodu vo vyššej úrovni vybavenia zdravotníckych zariadení. V oblasti vzdelania sú obe krajiny na podobnej úrovni, pričom sú tu rozdiely medzi jednotlivými typmi a úrovňami vzdelania. V oboch krajinách existujú štátne a súkromné školy. V oblasti nákladov na život sú všeobecne ceny v Českej republike vyššie ako na Slovensku, najmä v Prahe, ktorá patrí medzi najdrahšie mestá v strednej Európe. Avšak v niektorých oblastiach, ako sú ceny bývania, potravín alebo služieb, môžu byť náklady v Slovenskej republike výrazne nižšie ako v Českej republike.

Celkovo by sa dalo povedať, že Slovensko a Česká republika majú na globálnej úrovni vysokú životnú úroveň a obidve krajiny sa v mnohých ohľadoch podobajú. Avšak existujú aj určité rozdiely v oblastiach, ako sú mzdy, ceny a vybavenie zdravotníckych zariadení, ktoré môžu mať vplyv na kvalitu života obyvateľov. Okrem toho môžu existovať aj kultúrne a sociálne rozdiely, ktoré ovplyvňujú životné podmienky a spôsob života v týchto krajinách.

Graf 1 Krajiny s najvyšším HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily za rok 2022
(v USD)

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa Medzinárodný menový fond (2022). Dostupné na:
<<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2022/October>>

4.3 Ekonomické prostredie na Slovensku a v Českej republike

Ekonomické prostredie na Slovensku sa v posledných rokoch výrazne zlepšilo. Krajina dosiahla silný hospodársky rast, čiastočne aj vďaka priaznivým podmienkam v Európskej únii, kde Slovensko patrí medzi krajiny s najvyšším rastom HDP. V posledných rokoch sa Slovensko taktiež aktívne snaží zlepšiť podnikateľské prostredie a priláhať zahraničné investície. Slovensko ponúka relatívne nízke náklady na prácu a dostatočne kvalifikovanú pracovnú silu. Existujú tiež rôzne výhody a podporné programy pre zahraničných investorov, vrátane finančnej podpory a daňových úľav. Na Slovensku stále existujú niektoré problémy, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ekonomické prostredie. Patria sem napríklad byrokracia, korupcia a nedostatok inovácií. Slovensko sa tiež snaží zlepšiť podmienky pre malé a stredné podniky, ktoré tvoria väčšinu podnikov v krajine. Celkovo sa však dá povedať, že ekonomické prostredie na Slovensku sa v poslednom období výrazne zlepšilo a krajina má potenciál stať sa jedným z najpríťažlivejších miest pre podnikanie v strednej a východnej Európe.

Ekonomické prostredie v Českej republike je pomerne priaznivé a krajina patrí medzi najrozvinutejšie ekonomiky v strednej a východnej Európe. Česko má silný priemysel, rozvinutý turizmus a relatívne vysokú životnú úroveň. Krajina má stabilnú ekonomiku a v posledných rokoch sa jej podarilo dosiahnuť vysoký hospodársky rast. Vďaka priaznivému podnikateľskému prostrediu a dostatočne kvalifikovanej pracovnej sile Česko patrí medzi atraktívne destinácie pre zahraničných investorov. Existujú tiež rôzne podporné programy a daňové úľavy pre investície. Na druhej strane, v Českej republike stále existujú niektoré problémy, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ekonomické prostredie. Medzi tieto problémy patrí napríklad byrokracia a korupcia. Ďalším problémom je nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, ktorý môže ovplyvniť konkurencieschopnosť českých firiem. Celkovo však ekonomické prostredie v Českej republike je pomerne priaznivé a krajina patrí medzi najrozvinutejšie ekonomiky v strednej a východnej Európe. Česko má potenciál stať sa jedným z najatraktívnejších miest pre podnikanie v regióne a zachovať si svoju pozíciu ako jedna z najžiadanejších krajín pre zahraničných investorov.

Tabuľka 1 Vývoj makroekonomických ukazovateľov na Slovensku a v Českej republike za sledované obdobie

Makroekonomické ukazovatele	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	SR	ČR	SR	ČR	SR	ČR	SR	ČR	SR	ČR	SR	ČR
Populácia (mil.)	5,4	10,6	5,4	10,6	5,5	10,6	5,5	10,7	5,5	10,5	5,5	10,5
HDP v stálych cenách (mld.€)	83,4	211,3	87,0	234,0	89,3	226,1	85,4	213,7	88,0	221,1	89,6	225,3
HDP/obyvateľa v stálych cenách (tis.€)	15,4	19,9	16,0	20,7	16,4	21,2	15,6	20,0	16,1	21,1	14,4	21,4
Inflácia CPI (%)	2,0	2,4	1,9	2,0	3,1	3,2	1,6	2,3	5,0	6,6	13,5	20,0
Miera nezamestnanosti (%)	8,0	2,9	6,5	2,2	5,8	2,0	6,7	2,5	6,8	2,8	6,2	2,5
Export tovarov a služieb (%)	4,1	7,2	4,6	3,7	0,8	1,5	-7,4	-8,0	10,2	6,8	0,4	4,8
Import tovarov a služieb (%)	4,7	6,3	4,0	5,8	2,1	1,5	-8,4	-8,2	11,1	13,3	1,0	2,6

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa IMF – World Economic Outlook Database, october 2022, ŠÚ SR, MH SR, StatFin – tilastotietokanta. Dostupné na: < https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2022/October/weo-report?c=936,&s=NGDP_R,NGDPRPC,PCPI,TM_RPCH,TX_RPCH,LUR,LP,GGXWDG_NGDP,&sy=2018&ey=2022&ssm=0&scsm=1&scc=0&ssd=1&ssc=0&sic=0&sort=country&ds=.&br=1 >

Počas sledovaného obdobia sa počet obyvateľov na Slovensku a v Česku zvyšoval, pričom Slovensko malo v každom roku približne polovicu obyvateľov v porovnaní s Českom.

Hrubý domáci produkt sa od roku 2017 do roku 2019 zvyšoval v oboch krajinách. V roku 2020 došlo k miernemu poklesu a v roku 2021 a 2022 opäť k nárastu. HDP na obyvateľa sa tiež zvyšoval v oboch krajinách, najviac v roku 2019. V roku 2021 však došlo na Slovensku k poklesu a v Česku k miernemu nárastu. HDP na obyvateľa v Česku, v porovnaní so Slovenskom, bol v sledovanom období vyšší v priemere o 32,2%.

Úroveň inflácie v oboch krajinách bola v rokoch 2017 – 2019 podobná. V roku 2020 bola inflácia v oboch krajinách najnižšia. V roku 2021 došlo v oboch krajinách k párovateľnému nárastu inflácie. Rozdielny bol rok 2022, v ktorom došlo v Čechách k trojnásobnému navýšeniu, zatiaľ čo na Slovensku len k dvojnásobnému.

Miera nezamestnanosti v oboch krajinách klesala od roku 2017 do roku 2019, ale v rokoch 2020 a 2021 opäť vzrástla. V roku 2022 miera nezamestnanosti oboch krajín opäť klesla. Počas celého sledovaného obdobia bola miera nezamestnanosti na Slovensku vyššia.

Export tovarov a služieb oboch krajín sa menil v priebehu rokov, ale na Slovensku bola mierne väčšia fluktuácia ako v Čechách. V roku 2021 došlo k miernemu nárastu v oboch krajinách. Import tovarov a služieb oboch krajín sa taktiež menil v priebehu sledovaného obdobia a v roku 2021 došlo k miernemu nárastu v oboch krajinách rovnako ako v prípade exportu. Najkritickejší rok pre obidve krajiny, bol z hľadiska exportu a importu tovarov a služieb rok 2021, kde sa tieto ukazovatele dostali do záporných hodnôt.

4.4 Podnikateľské prostredie a právne formy podnikania na Slovensku a v Českej republike

Ekonomické prostredie Slovenska a Českej republiky sa líši v mnohých ohľadoch, ale obe krajiny sa snažia vytvárať priaznivé podnikateľské prostredie pre svojich občanov. Slovensko a Česko majú obe otvorené trhové ekonomiky, ktoré sa v posledných rokoch zameriavajú na priťahovanie zahraničných investorov a podporovanie domáceho podnikania. Slovensko využíva svoje strategické umiestnenie a výhodné náklady na pracovnú silu, aby priviedlo do krajiny viac zahraničných investícií. Na druhej strane Česko je známe svojimi kvalitnými technickými univerzitami a vysokou kvalitou práce, ktoré priťahli zahraničné spoločnosti z automobilového a strojárkeho priemyslu. Na Slovensku

sú procesy v zakladaní a registrácii podnikov pomerne jednoduché a rýchle, ale obchodné podmienky sa zhoršili v poslednom období. Slovensko má vysoké daňové zaťaženie a veľmi byrokratický administratívny systém, ktorý môže byť pre nových podnikateľov náročný. Na druhej strane, Česko sa radí medzi krajiny s nízkou korupciou a je považované za jedno z najlepších miest na podnikanie v strednej a východnej Európe. Vláda v posledných rokoch prijala niekoľko opatrení na zjednodušenie byrokratických procesov a zníženie administratívnej záťaže pre podnikateľov. Česko má tiež priaznivejšie daňové podmienky ako Slovensko.

Najrozšírenejšie formy podnikania na Slovensku sú fyzické osoby a obchodné spoločnosti s ručením obmedzeným (s.r.o.). Podľa štatistík Ministerstva spravodlivosti SR bolo k 1. januáru 2022 na Slovensku registrovaných viac ako 375 000 fyzických osôb, ktoré podnikajú na základe živnostenského oprávnenia alebo slobodného povolania. Obchodné spoločnosti s ručením obmedzeným sú však stále najpopulárnejšou právnou formou podnikania na Slovensku. Podľa údajov Štatistického úradu SR bolo k 1. januáru 2022 na Slovensku registrovaných takmer 160 000 s.r.o. Podnikatelia si zvolili túto formu podnikania, pretože s.r.o. poskytuje výhodu oddelenia majetku spoločnosti od majetku zakladateľov a obmedzenú zodpovednosť spoločnosti za svoje záväzky. Okrem týchto foriem podnikania sa na Slovensku vyskytujú aj ďalšie právne formy, ako napríklad akciová spoločnosť, družstvo, komanditná spoločnosť alebo živnostenské družstvo. Každá forma má svoje špecifiká a výhody, preto je dôležité zvážiť ich a zvoliť tú, ktorá najlepšie vyhovuje potrebám a cieľom podnikateľa.

V Českej republike sú najrozšírenejšie spoločnosti s ručením obmedzeným a akciové spoločnosti. Spoločnosť s ručením obmedzeným je najčastejšie zvolenou formou podnikania, pretože ponúka množstvo výhod. V s.r.o. majú akcionári obmedzenú zodpovednosť, teda ručia za záväzky spoločnosti len do výšky svojho vkladu. S.r.o. je teda vhodná pre menšie a stredne veľké podniky. Akciová spoločnosť je najvhodnejšia pre veľké podniky, ktoré potrebujú získať väčšie množstvo finančných prostriedkov. V a.s. majú akcionári voľný predaj svojich akcií a majú len obmedzenú zodpovednosť. Akciová spoločnosť je podstatne náročnejšia na založenie a vyžaduje si väčšiu administratívu ako s.r.o. Okrem s.r.o. a a.s. sú v Českej republike k dispozícii aj iné formy podnikania, ako napríklad družstvo, komanditná spoločnosť alebo spoločnosť s jediným akcionárom.

Tabuľka 2 Vývoj vzniku podnikateľských subjektov na Slovensku za sledované obdobie

Vzniknuté podnikateľské subjekty	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Akciová spoločnosť	220	207	185	201	213	158
Družstvo	68	80	63	43	71	56
Jednoduchá spoločnosť na akcie	55	65	56	81	82	67
Komanditná spoločnosť	75	70	50	38	32	38
Spoločnosť s ručením obmedzeným	19 802	19 714	20 564	18 962	19 252	20 053
Verejná obchodná spoločnosť	77	24	16	11	12	9

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa FinStat - Štatistika vzniku a zániku firiem a živnostníkov. Dostupné na: < <https://finstat.sk/online-statistiky/statistika-poctu-vzniknutych-a-zaniknutych-firiem> >

Podľa údajov z tabuľky môžeme vidieť, že v počte novovzniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku prevláda forma spoločnosť s ručením obmedzeným. Táto právna forma bola najčastejšou vo všetkých rokoch v sledovanom období a pohybovala sa v rozmedzí 18 962 v roku 2020 až 20 564 v roku 2019. Počet nových akciových spoločností a družstiev bol výrazne nižší v porovnaní so spoločnosťami s ručením obmedzeným. V roku 2017 bolo vytvorených najviac nových akciových spoločností - 220. V nasledujúcich rokoch sa počet novovzniknutých firiem postupne znižoval a v roku 2022 bolo vytvorených najmenej, len 158 akciových spoločností. Tento počet bol najnižší za celé sledované obdobie. Podobne sa pohyboval počet novovzniknutých družstiev v rozmedzí od 43 v roku 2020 do 80 v roku 2018. Jednoduché spoločnosti na akcie boli založené v menšom počte ako s.r.o. alebo akciové spoločnosti, ale ich počet v posledných rokoch stúpal a v roku 2021 bolo vytvorených 82 nových jednoduchých spoločností na akcie. Komanditná spoločnosť bola najmenej využívanou formou, kde v roku 2020 bolo vytvorených len 38 a v roku 2021 len 32 subjektov, pričom v predchádzajúcich rokoch bol počet novovzniknutých subjektov ešte o niečo vyšší. V roku 2022 bolo vytvorených len 9 nových verejných obchodných spoločností.

V súhrne môžeme vidieť, že spoločnosti s ručením obmedzeným zostávajú dominantnou formou novovzniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku, pričom počet vzniknutých akciových spoločností, družstiev a komanditných spoločností sa znižuje. Počet nových jednoduchých spoločností na akcie sa zvyšuje a verejné obchodné spoločnosti zostávajú najmenej využívanou formou podnikania na Slovensku. Tento trend sa môže odzrkadliť aj v celkovej štruktúre podnikateľských subjektov na Slovensku.

Tabuľka 3 Vývoj zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku za sledované obdobie

Zaniknuté podnikateľské subjekty	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Akciová spoločnosť	200	201	169	155	901	240
Družstvo	74	48	53	38	453	104
Jednoduchá spoločnosť na akcie	0	0	1	1	1	1
Komanditná spoločnosť	51	48	43	47	53	68
Spoločnosť s ručením obmedzeným	8 367	4989	3884	3933	13863	5747
Verejná obchodná spoločnosť	49	36	29	34	39	150

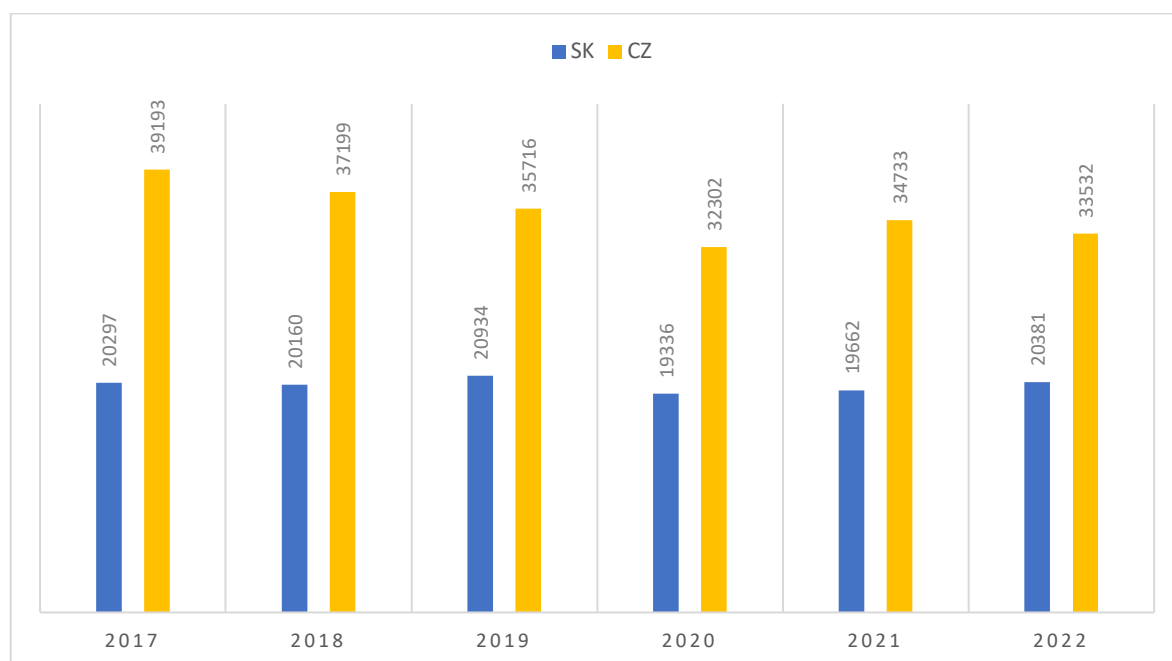
Zdroj : Vlastné spracovanie podľa FinStat - Štatistika vzniku a zániku firiem a živnostníkov. Dostupné na: < <https://finstat.sk/online-statistiky/statistika-poctu-vzniknutych-a-zaniknutych-firiem> >

Podľa údajov v tabuľke je vidieť, že počet zaniknutých spoločností v sledovanom období sa líši v závislosti od typu subjektu. K značnému nárastu zániku podnikateľských subjektov došlo v roku 2021, čo je následok pandémie Covid-19. Počet zaniknutých podnikateľských subjektov v roku 2021 bol relatívne vysoký v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, a to najmä u akciových spoločností – zaniklo 901 spoločností, družstiev – zaniklo 453 družstiev a spoločnosti s ručením obmedzeným – zaniklo 13863 spoločnosti.

Čo sa týka spoločnosti s ručením obmedzeným, v roku 2017 zaniklo 8 367 spoločností s ručením obmedzeným, čo predstavuje najvyšší počet zánikov v porovnaní s ostatnými typmi subjektov v tomto roku. V nasledujúcich rokoch sa počet zánikov postupne

znižoval až do roku 2021, kedy nastal veľký nárast zánikov na s.r.o. V roku 2022 sa tento počet znížil na 5 747. Počet zaniknutých verejných obchodných spoločností bol v porovnaní s inými typmi subjektov najnižší, výrazný nárast nastal až v roku 2022, keď zaniklo 150 subjektov. Počas pandémie došlo k ekonomickým turbulenciám a mnohé podniky sa ocitli v neistom ekonomickom prostredí, ktoré viedlo k znižovaniu ich ziskovosti, alebo dokonca k zániku. Je možné, že niektoré spoločnosti už nemali finančné prostriedky na udržanie svojho biznisu, alebo im chýbali zákazníci alebo dodávatelia, ktorí s nimi spolupracovali. Celkovo teda môžeme povedať, že pandémia Covid-19 zohrala dôležitú úlohu pri vývoji zaniknutých spoločností.

Graf 2 Počet vzniknutých firiem na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

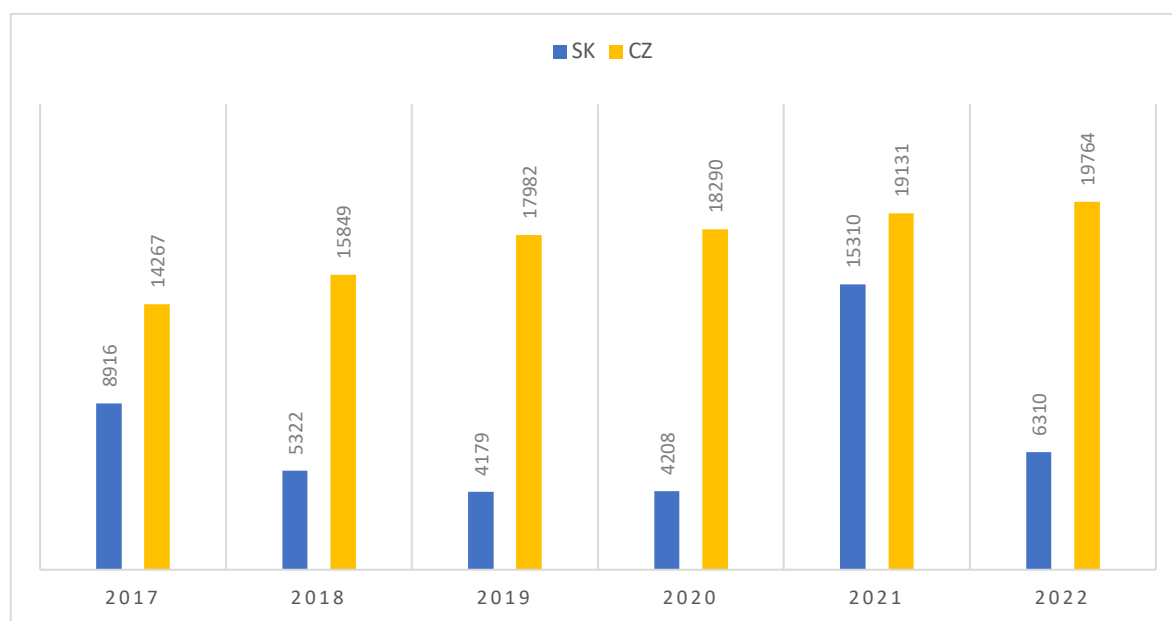

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa FinStat - Štatistika vzniku a zániku firiem a živnostníkov. Dostupné na: < <https://finstat.sk/online-statistiky/statistika-poctu-vzniknutych-a-zaniknutych-firiem> >, a podľa Český statistický úřad - Vznik a zánik ekonomických subjektů. Dostupné online.

Najviac firiem bolo na Slovensku založených v roku 2019 a najmenej v roku 2020. V rokoch 2021 a 2022 počet vzniknutých firiem opäť narastá. Naopak v Čechách je viditeľný kontinuálny pokles počtu vzniknutých firiem od roku 2017 až po rok 2020, v roku 2021 a v roku 2022 došlo k miernemu nárastu. Príčiny týchto rozdielov môžu byť rôzne. Jedným z faktorov môže byť rozdielna hospodárska situácia a politické prostredie v oboch krajinách. Slovensko sa v posledných rokoch snaží atraktívnejšie upraviť svoje daňové a podnikateľské prostredie pre zahraničných investorov, čo pravdepodobne viedlo k

zvyšovaní počtu vznikajúcich firiem. V roku 2020 sa počet novovzniknutých firiem na Slovensku znížil na 19 336. Tento pokles bol pravdepodobne ovplyvnený pandémiou Covid-19 a súvisiacimi obmedzeniami a ťažkosťami v podnikaní. Podobne to bolo aj v Česku, kde sa počet nových firiem znížil na 32 302. V roku 2021, keď nastáva postupné uvoľňovanie obmedzení a opatrení v súvislosti s pandémiou, sa počet novovzniknutých firiem na Slovensku zvýšil na 19 662 a v Česku na 34 733.

Graf 3 Počet zaniknutých firiem na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

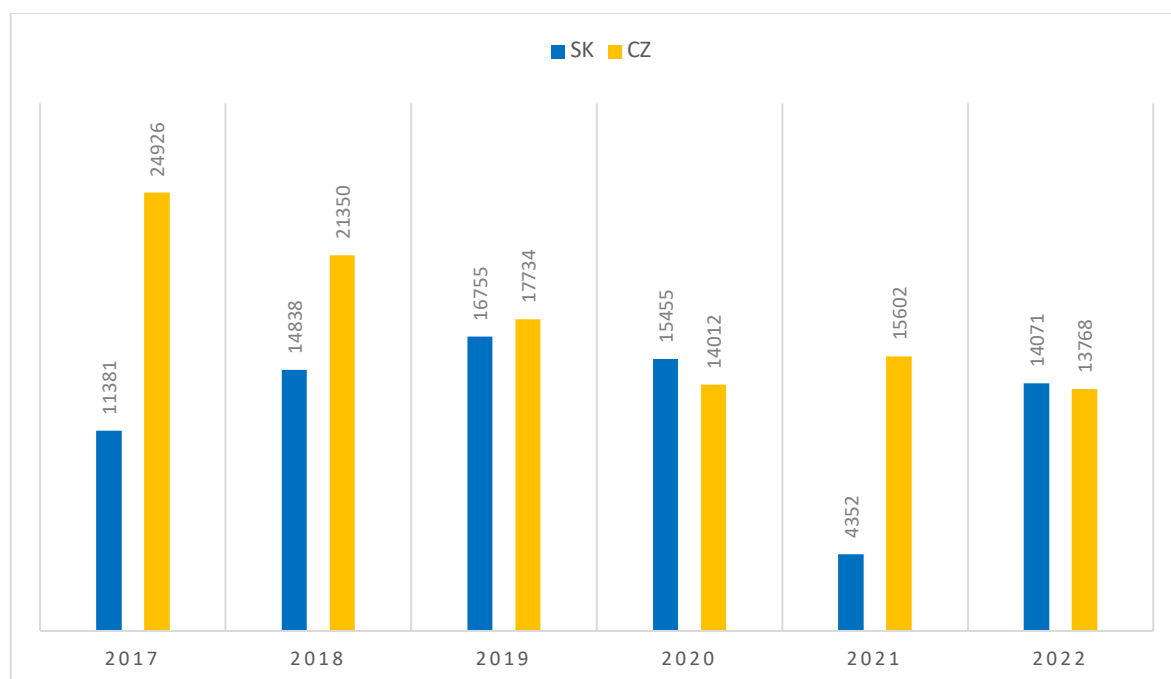

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa FinStat - Štatistika vzniku a zániku firiem a živnostníkov. Dostupné na: < <https://finstat.sk/online-statistiky/statistika-poctu-vzniknutych-a-zaniknutych-firiem> >, a podľa Český statistický úřad - Vznik a zánik ekonomických subjektů. Dostupné online.

Počet zaniknutých firiem na Slovensku v roku 2017 bol 8916, čo predstavuje približne 30% z celkového počtu vzniknutých firiem. V roku 2018 sa počet zaniknutých firiem na Slovensku výrazne znížil na 5322, čo predstavuje približne 25% z celkového počtu vzniknutých firiem. V roku 2019 bol zaznamenaný ďalší pokles, keďže počet zaniknutých firiem klesol na 4179, čo predstavuje približne 20% z celkového počtu vzniknutých firiem. V roku 2020 bola zaznamenaná zvýšená miera zániku firiem na Slovensku. Celkový počet zaniknutých firiem bol 4208, čo predstavuje približne 22% z celkového počtu vzniknutých firiem. Pandémia COVID-19 mala v tomto roku výrazný vplyv na hospodársku situáciu a mnohé firmy museli z dôvodu ekonomických problémov ukončiť svoju činnosť. V roku 2021 bol zaznamenaný výrazný nárast počtu zaniknutých firiem na Slovensku, keďže ich počet dosiahol hodnotu 15310, čo predstavuje až 78% z celkového počtu vzniknutých firiem.

Je pravdepodobné, že pandémie COVID-19 a s ňou spojené ekonomické ťažkosti sú za týmto výrazným nárastom. Na druhej strane v Českej republike bol počet zaniknutých firiem v roku 2017 a 2018 vyšší ako v roku 2019. Avšak v roku 2020 a 2021 bol výrazný nárast počtu zaniknutých firiem, keďže ich počet dosiahol hodnotu 18290 v roku 2020 a 19131 v roku 2021. Podobne ako na Slovensku, aj v Českej republike pravdepodobne zanikali firmy v súvislosti s pandemiou COVID-19 a s ňou spojenými ekonomickými problémami.

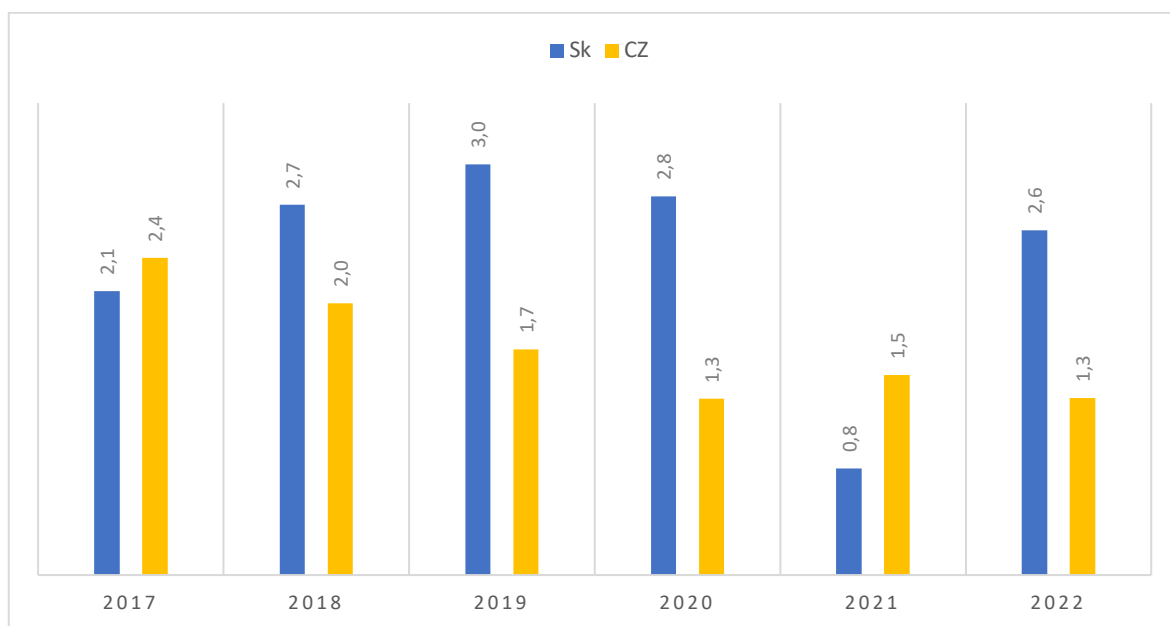
Graf 4 Rozdiel vzniknutých a zaniknutých firiem na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa FinStat - Štatistika vzniku a zániku firiem a živnostníkov. Dostupné na: < <https://finstat.sk/online-statistiky/statistika-poctu-vzniknutych-a-zaniknutych-firiem> >, a podľa Český statistický úřad - Vznik a zánik ekonomických subjektů. Dostupné online.

Z grafu je vidieť, že v roku 2017 je rozdiel medzi vzniknutými a zaniknutými firmami najväčší, to znamená, že v tomto roku bolo v Česku najvhodnejšie prostredie pre podnikanie a vznik nových firiem. V sledovanom období má tento ukazovateľ v Česku klesajúcu tendenciu. Iná situácia bola na Slovensku, kde bol najväčší rozdiel medzi vzniknutými a zaniknutými firmami v roku 2019. Najkritickejší rok na Slovensku bol rok 2021, kde sledovaný ukazovateľ výrazne klesol na hodnotu 4352 oproti minulému roku, ktorý bol na úrovni 15455. V nasledujúcom roku 2022 bol opäť nárast na takmer rovnakú úroveň ako v roku 2020.

Graf 5 Pomer rozdielu vzniknutých a zaniknutých firiem na 1000 obyvateľov na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa FinStat - Štatistika vzniku a zániku firiem a živnostníkov.

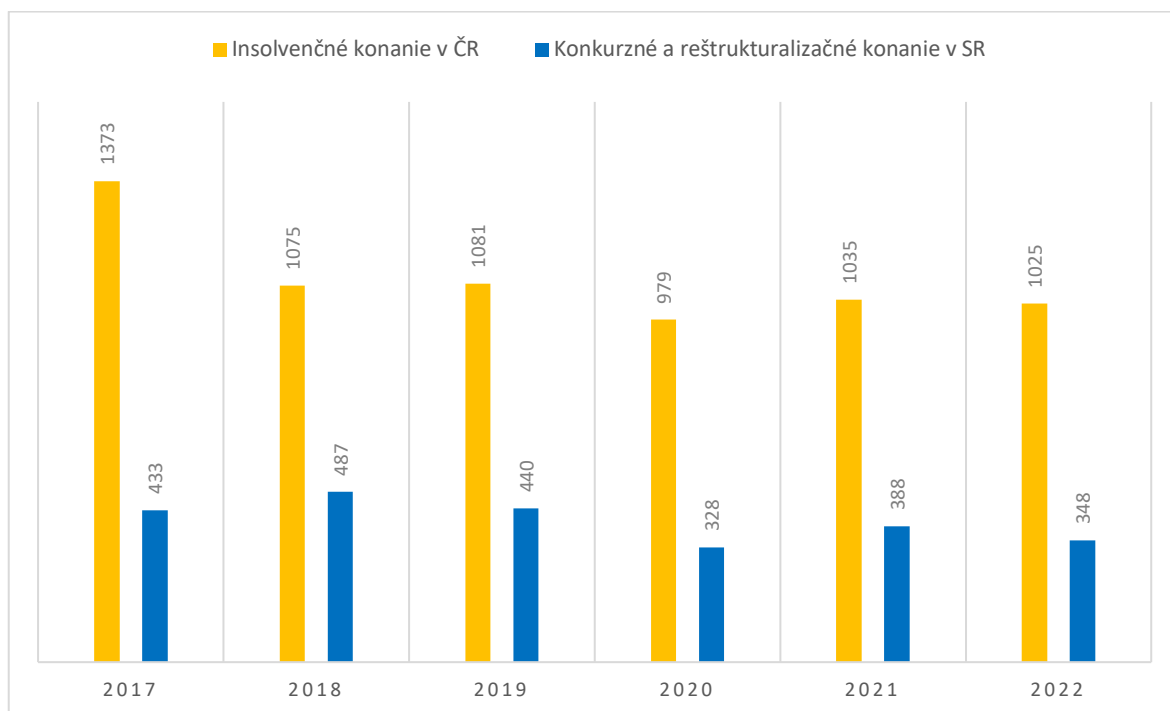
Dostupné na: < <https://finstat.sk/online-statistiky/statistika-poctu-vzniknutych-a-zaniknutych-firiem> >, a podľa Český statistický úřad - Vznik a zánik ekonomických subjektů. Dostupné online.

V celom sledovanom období prevažoval čistý prírastok firiem na obyvateľa na Slovensku v porovnaní s Českom. Najkritickejší bol pre Slovensko rok 2021, kde sa tento ukazovateľ dostal na hodnotu nižšiu ako v Česku. Z grafu 4 a 5 je vidieť, že rok 2021 bol na Slovensku výraznejšie kritickejší pre podnikateľské subjekty ako v Česku. Zistili sme že, ekonomické a podnikateľské prostredie na Slovensku je na tom výrazne lepšie oproti Česku, v čistom prírastu nových firiem na 1000 obyvateľov, až na rok 2021. V priemere pre Slovensko za sledované obdobie má ukazovateľ hodnotu 2,33. V Česku je priemerná hodnota tohto ukazovateľa za sledované obdobie 1,7.

4.5 Porovnanie vývoja formálnych riešení finančných problémov podnikov na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

Počet celkových konkurzných konaní v Českej republike mierne klesol z 1 035 konaní v roku 2021 na 1 025 konaní v roku 2022. Konkurzné a reštrukturalizačné konania na Slovensku sa tiež znížili z 388 konaní v roku 2021 na 348 konaní v roku 2022.

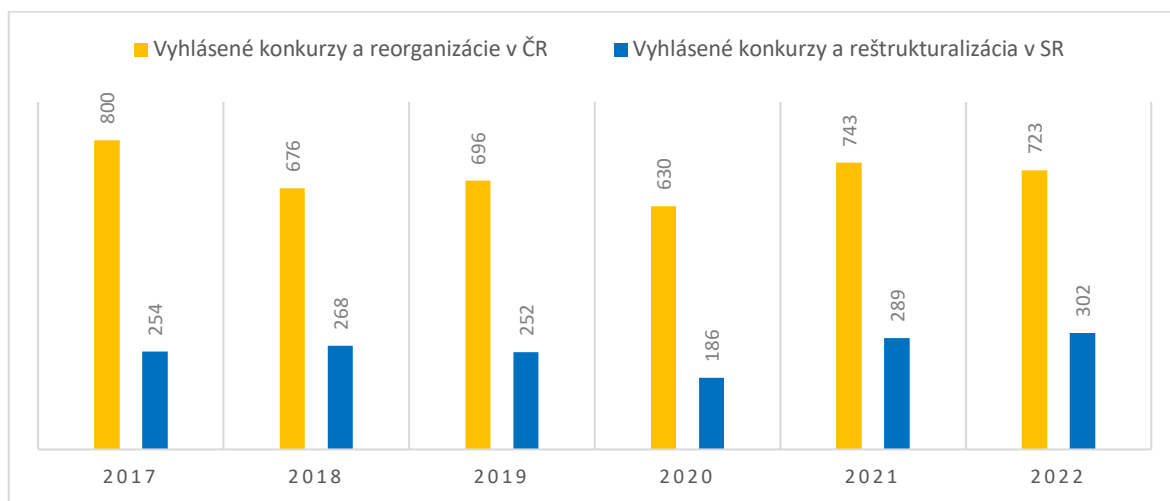
Graf 6 Počet celkových konkurzných konaní na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa INSOLVENCY REPORT za rok 2022. Dostupné na <
https://www.surveilligence.com/content/3-vzdelavacie-centrum/5-insolvency-report/20230213-insolvency-report-2022/surveilligence_insolvency_report_cz_sk_2022.pdf>

Rok 2022 sa teda výrazne nelíši od "covidových" rokov 2020 a 2021. Do finančných problémov sa v roku 2022 často dostávali podnikateľské subjekty, ktoré pôsobili v segmentoch ovplyvnených ochrannými opatreniami na predchádzanie šíreniu covidu-19. V začatých konkurzných konaniach v roku 2022 sa ešte naplno nezohľadnili vplyvy prudkého nárastu úrokových sadzieb a nákladov na energie. Celkový počet konkurzných konaní v Česku v roku 2022 klesol o 1 % a počet konkurzných a reštrukturalizačných konaní na Slovensku v roku 2022 klesol o 10 %.

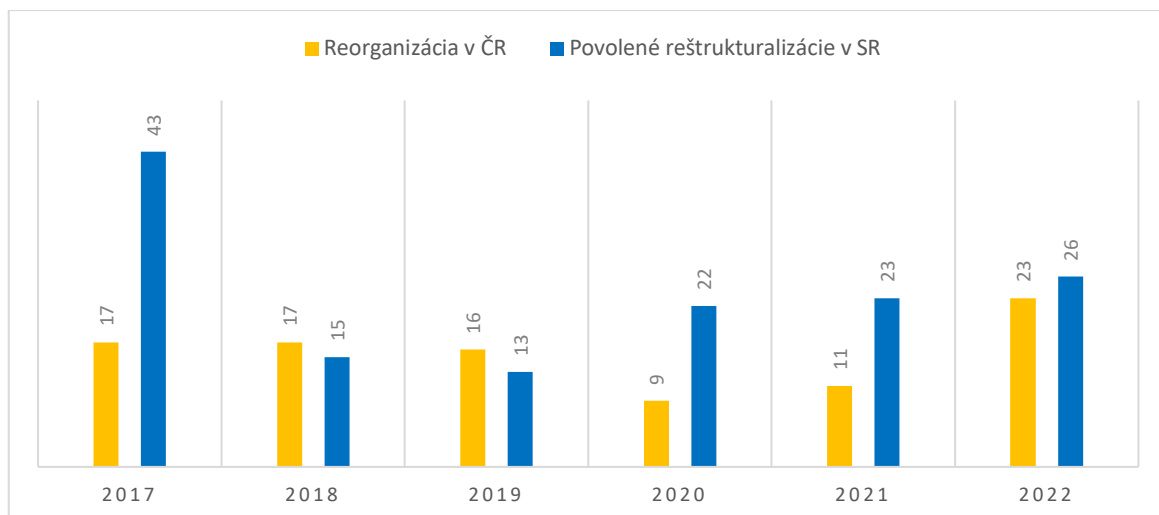
Graf 7 Počet konkurzov a reštrukturalizácií na Slovensku a v Česku za sledované obdobie

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa INSOLVENCY REPORT za rok 2022. Dostupné na <
https://www.surveilligence.com/content/3-vzdelavacie-centrum/5-insolvency-report/20230213-insolvency-report-2022/surveilligence_insolvency_report_cz_sk_2022.pdf>

Najvyšší počet konkurzov a reštrukturalizácií na Slovensku za sledované obdobie bol v roku 2022 – 302, najnižší v roku 2020 – 186. Najvýraznejšia zmena nastala v roku 2021, keď sa počet konkurzov a reštrukturalizácií z roku 2020 zvýšil o 55,4 %. V Česku bola situácia stabilnejšia, najviac konkurzov a reštrukturalizácií bolo v roku 2017 - 800, najmenej v roku 2020 – 630. Zhoda v obidvoch krajinách nastala v roku 2020 – kedy bol v obidvoch krajinách najnižší počet konkurzov a reštrukturalizácií.

Graf 8 Počet reštrukturalizácií na Slovensku a v Českej republike za sledované obdobie

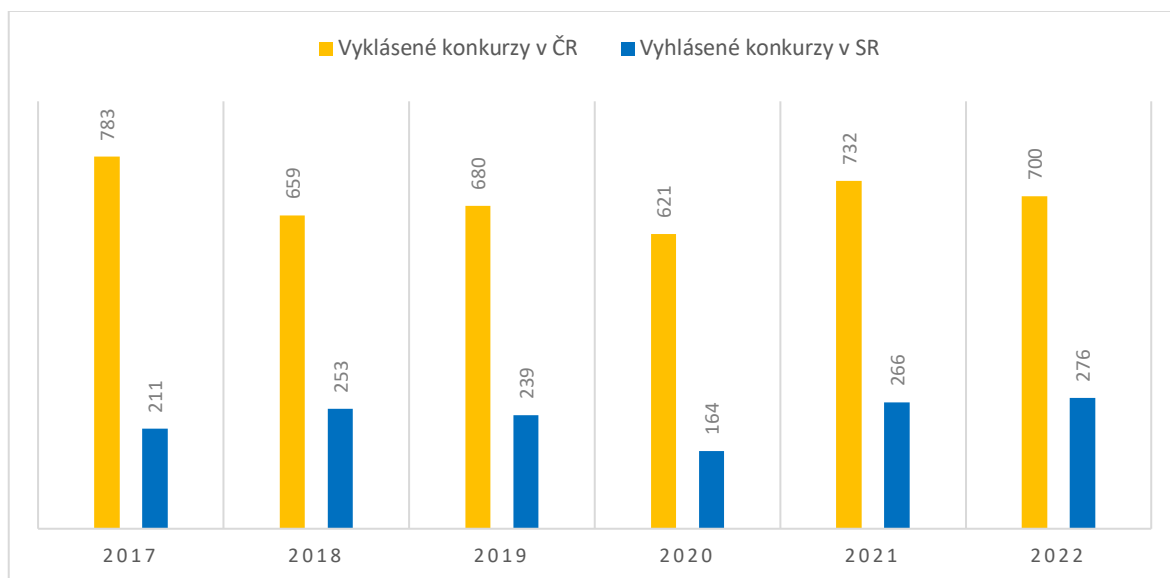

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa INSOLVENCY REPORT za rok 2022. Dostupné na <
https://www.surveilligence.com/content/3-vzdelavacie-centrum/5-insolvency-report/20230213-insolvency-report-2022/surveilligence_insolvency_report_cz_sk_2022.pdf>

V roku 2022 dosiahol počet reštrukturalizácií v Česku najvyššie hodnoty za sledované obdobie, ale naďalej je tento počet nižší ako na Slovensku. V roku 2022 boli v Česku finančné problémy podnikov riešené reštrukturalizáciou v 23 prípadoch. Tento počet bol najvyšší za sledované obdobie. Celkový počet reštrukturalizácií v Česku je naďalej nižší ako počet povolených reštrukturalizácií na Slovensku.

Vzhľadom k vyššiemu počtu registrovaných firiem v Česku oproti Slovensku je tento rozdiel prekvapujúci. Prepad počtu reštrukturalizácií v Česku v roku 2020 a 2021, ktorý môžeme vidieť na grafe 8, pravdepodobne súvisel s ekonomickými opatreniami z dôvodu covidu-19 umožnením mimoriadnych moratórií ako krízových konkurzných opatrenia na zmiernenie vplyvu pandémie koronavírusu.

Graf 9 Počet konkurzov na Slovensku a v Českej republike za sledované obdobie

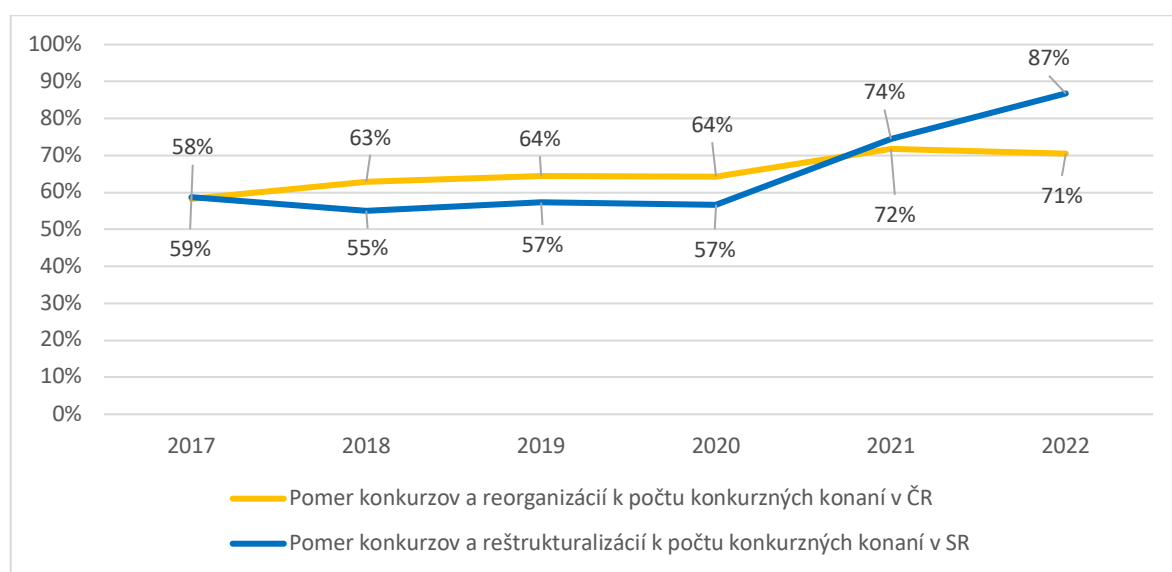

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa INSOLVENCY REPORT za rok 2022. Dostupné na <
https://www.surveilligence.com/content/3-vzdelavacie-centrum/5-insolvency-report/20230213-insolvency-report-2022/surveilligence_insolvency_report_cz_sk_2022.pdf>

Celkový počet konkurzov za sledované obdobie bol na Slovensku celkovo menší ako v Čechách. Na Slovensku bolo 1409 konkurzov, v Česku 4175 konkurzov, čo je v Čechách o 2766 viac ako na Slovensku (viac o 296 %). Vzhľadom k vyššiemu počtu registrovaných

firiem v Česku oproti Slovensku nie je tento rozdiel prekvapujúci. Najvyšší počet konkurzov na Slovensku bol v roku 2022 – kedy boli finančné problémy podnikov riešené konkurzom v 276 prípadoch, najmenej ich bolo v roku 2020 – 164 prípadov. Najvyšší počet konkurzov v Česku bol v roku 2017 - finančné problémy podnikov boli riešené konkurzom v 783 prípadoch, najnižší v roku 2020 – 621 prípadov konkurzov. Tak ako v grafe 7, aj v tomto grafe nastala zhoda v roku 2020 – keď bol v oboch krajinách najnižší počet prípadov konkurzov.

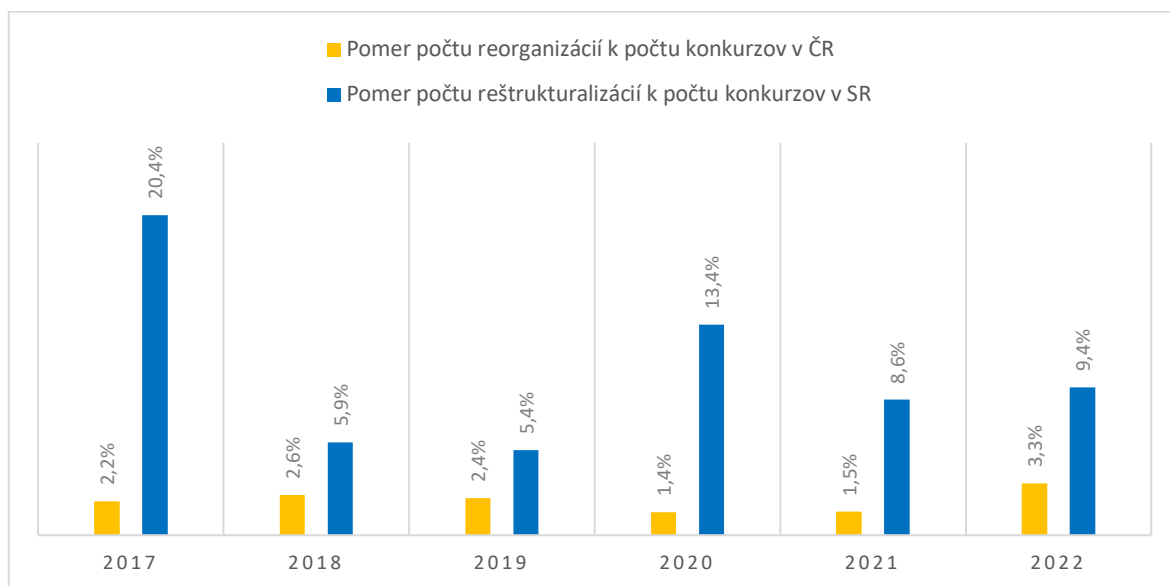
Graf 10 Pomer konkurzov a reštrukturalizácií k počtu celkových konkurzných konaní na Slovensku a v Českej republike za sledované obdobie

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa INSOLVENCY REPORT za rok 2022. Dostupné na <
https://www.surveilligence.com/content/3-vzdelavacie-centrum/5-insolvency-report/20230213-insolvency-report-2022/surveilligence_insolvency_report_cz_sk_2022.pdf>

Pomer vyhlásených konkurzov a reštrukturalizácií na Slovensku a v Česku voči začatým celkovým konkurzným konaniam od roku 2018 do roku 2022 každoročne rástol. Novela konkurzného zákona, ktorá vstúpila do účinnosti 1. 7. 2017 v Česku, umožnila posilnenie ochrany pred šikanóznymi konkurznými návrhmi. Od nadobudnutia jej účinnosti prudko poklesol počet konkurzných návrhov. Novela mala tiež vplyv na nárast pomeru vyhlásených konkurzov a reštrukturalizácií voči počtu konkurzných návrhov v Česku. Pomer konkurzných konaní, v ktorých bol vyhlásený konkurz alebo schválená reštrukturalizácia, vzrástol z 58 % v roku 2017 na 71 % v roku 2022. Rovnako pomer konkurzných konaní na Slovensku, v ktorých bol vyhlásený konkurz alebo schválená reštrukturalizácia, vzrástol z 59 % v roku 2017 na 87 % v roku 2022.

Graf 11 Pomer počtu reštrukturalizácií k počtu konkurzov na Slovensku a v Českej republike za sledované obdobie

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa INSOLVENCY REPORT za rok 2022. Dostupné na <
https://www.surveilligence.com/content/3-vzdelavacie-centrum/5-insolvency-report/20230213-insolvency-report-2022/surveilligence_insolvency_report_cz_sk_2022.pdf>

Pomer počtu reštrukturalizácií na Slovensku, rovnako ako aj v Česku bol v roku 2022 vyšší ako v roku 2021. Podiel úpadkov v Česku, ktoré boli riešené reštrukturalizáciou, vzrástol z 1,5 % v roku 2020 až na 3,2 % v roku 2022. Pomer počtu reštrukturalizácií k počtu konkurzov je významne vyšší na Slovensku ako v Česku. V roku 2022 bol na Slovensku podiel úpadkov riešených reštrukturalizáciou 2,7 násobne vyššia ako podiel úpadkov riešených reštrukturalizáciou v Česku.

ZÁVER A ODPORÚČANIA

Podnikateľské subjekty majú dôležité postavenie v ekonomike, prispievajú k hospodárskemu rastu krajiny a sú hybnou silou finančného rozvoja štátu. Prinášajú a zlepšujú spoločenský a technologický pokrok. Jeden z ich najdôležitejších prínosov je, že vytvárajú a poskytujú nové pracovné miesta. Na existenciu každého podnikateľského subjektu vplyvajú vonkajšie a vnútorné faktory. V každej krajine je podnikateľský subjekt obklopený špecifickým ekonomickým a podnikateľským prostredím, na ktoré sa musí vedieť adaptovať, aby bol schopný pohotovo reagovať na rôzne negatívne výkyvy a okolnosti. Stabilná finančná situácia podnikateľského subjektu predstavuje základ pre úspešné postavenie na trhu a nadobudnutie uspokojivého zisku.

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo na základe vonkajších faktorov porovnať vývoj formálnych a neformálnych riešení finančných podnikateľských subjektov za sledované roky 2017 – 2022 na Slovensku a v Česku. Pomocou použitých metód skúmania sme dospeli k záveru, ako na vývoj formálnej reštrukturalizácie a konkurzu vplyvali vonkajšie faktory, ako sú napr. stupeň životnej úrovne, ekonomické a podnikateľské prostredie, na Slovensku a v Česku.

Z hľadiska porovnania HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily medzi krajinami sveta sa Slovensko aj Česko umiestnili v roku 2022 nad globálnym priemerom. Slovensko sa umiestnilo na 47. mieste a Česko na 35. mieste. Celkovo by sa dalo povedať, že Slovensko a Česká republika majú na globálnej úrovni vysokú životnú úroveň a obidve krajiny sa v mnohých ohľadoch podobajú.

Na základe zistení môžeme povedať, že počas sledovaného obdobia bola najčastejšou právnou formou novovzniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku spoločnosť s ručením obmedzeným. Táto právna forma bola dominantnou formou novovzniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku, pričom počet vzniknutých akciových spoločností, družstiev a komanditných spoločností sa znižoval. Počet nových jednoduchých spoločností na akcie sa zvyšoval a verejné obchodné spoločnosti zostávali najmenej využívanou formou podnikania na Slovensku.

Z hľadiska zániku podnikateľských subjektov na Slovensku v sledovanom období bol najvýraznejší rok 2021, v ktorom došlo k značnému nárastu zaniknutých spoločností s ručením obmedzeným (13863), akciových spoločností (901) a družstiev (453). Celkovo

môžeme povedať, že pandémia Covid-19 zohrala dôležitú úlohu pri vývoji zaniknutých spoločností.

Čo sa týka porovnania vzniknutých firiem na Slovensku a v Česku, vývoj v oboch krajinách bol rovnako konzistentný. Zníženie počtu novovzniknutých firiem v roku 2020 bol ovplyvnený pandémiou Covid-19 a súvisiacimi obmedzeniami. Obdobie tejto pandémie malo vplyv aj na zvýšenie počtu zaniknutých firiem na Slovensku a v Česku v rokoch 2020 – 2021. Osobitnú pozornosť si zasluhuje rok 2021, kedy nárast počtu zaniknutých firiem na Slovensku dosiahol hodnotu 15310, čo predstavuje 78% z celkového počtu vzniknutých firiem v tomto roku.

Z hľadiska porovnania rozdielu medzi vzniknutými a zaniknutými firmami v oboch krajinách, bolo v Česku najvhodnejšie prostredie pre podnikanie a vznik nových firiem v roku 2017. V sledovanom období má tento ukazovateľ v Česku klesajúcu tendenciu. Iná situácia bola na Slovensku, kde bol najväčší rozdiel medzi vzniknutými a zaniknutými firmami v roku 2019. Najkritickejší rok na Slovensku bol rok 2021, kde sledovaný ukazovateľ výrazne klesol na hodnotu 4352 oproti minulému roku, ktorý bol na úrovni 15455. V nasledujúcom roku 2022 bol opäť nárast na takmer rovnakú úroveň ako v roku 2020.

Komparáciou čistého prírastku nových firiem na 1000 obyvateľov sme zistili, že ekonomické a podnikateľské prostredie na Slovensku je na tom výrazne lepšie oproti Česku, pretože v priemere pre Slovensko za sledované obdobie má ukazovateľ hodnotu 2,33. V Česku je priemerná hodnota tohto ukazovateľa za sledované obdobie 1,7.

Z hľadiska porovnania počtu konkurzov a reštrukturalizácií v oboch krajinách bola v roku 2020 zhoda, kedy bol v sledovaných krajinách najnižší počet konkurzov a reštrukturalizácií. Počet reštrukturalizácií v Česku je celkovo nižší ako na Slovensku. Vzhľadom k vyššiemu počtu registrovaných firiem v Česku oproti Slovensku je tento rozdiel prekvapujúci. Na druhej strane celkový počet konkurzov za sledované obdobie bol na Slovensku celkovo menší ako v Čechách, čo pravdepodobne súvisí s vyšším počtom registrovaných firiem v Čechách. Najnižší počet prípadov konkurzov bol v oboch krajinách v roku 2020.

Pomer vyhlásených konkurzov a reštrukturalizácií na Slovensku a v Česku voči začatým celkovým konkurzným konaniam od roku 2018 do roku 2022 každoročne rástol. Novela konkurzného zákona, ktorá vstúpila do účinnosti 1. 7. 2017 v Česku, umožnila posilnenie ochrany pred šikanóznymi konkurznými návrhmi. Od nadobudnutia jej účinnosti prudko poklesol počet konkurzných návrhov. Novela mala tiež vplyv na nárast pomeru

vyhlásených konkurzov a reštrukturalizácií voči počtu konkurzných návrhov v Česku. Pomer konkurzných konaní, v ktorých bol vyhlásený konkurz alebo schválená reštrukturalizácia, vzrástol z 58 % v roku 2017 na 71 % v roku 2022. Rovnako pomer konkurzných konaní na Slovensku, v ktorých bol vyhlásený konkurz alebo schválená reštrukturalizácia, vzrástol z 59 % v roku 2017 na 87 % v roku 2022.

Pomer počtu reštrukturalizácií k počtu konkurzov je výrazne vyšší na Slovensku ako v Česku. V roku 2022 bol na Slovensku podiel úpadkov riešených reštrukturalizáciou 2,7 násobne vyšší ako podiel úpadkov riešených reštrukturalizáciou v Česku.

Očakávania autora boli v čiastočnej miere naplnené. Vznik a zánik podnikateľských subjektov v jednotlivých rokoch veľmi úzko súvisel v sledovanom období s makroekonomickými ukazovateľmi. Najmenej nových firiem vznikalo v roku 2020 keď boli makroekonomické ukazovatele najhoršie. Aj keď sa na prvý pohľad zdá, že podnikateľské prostredie v Čechách je stabilnejšie a výhodnejšie ako na Slovensku, zistené poznatky a ukazovatele potvrdzujú, že podnikateľské prostredie v týchto krajinách je veľmi podobné. Výsledky svedčia o tom, že podnikateľské prostredie na Slovensku je v niektorých prípadoch dokonca výhodnejšie. Potvrdzuje to ukazovateľ pomer rozdielu vzniknutých a zaniknutých firiem na 1000 obyvateľov na Slovensku a v Česku, kde v rokoch 2018, 2019, 2020 a 2022 bol tento ukazovateľ na Slovensku vyšší ako v Čechách.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knižné zdroje:

- [1] DUFALA, Václav – VINCZEOVÁ, Miroslava. Teoretické východiská finančnej reštrukturalizácie. VIENALA, EUROBFC, s.r.o., 2007. s. 8. ISBN 978-80-89232-21-5
- [2] HAMMER, M. – CHAMPY, J. Reengineering - radikální proměna firmy: manifest revoluce v podnikání, 3. vyd. Praha: Management Press, 2000, s. 38. ISBN 8072610287
- [3] SEDLÁČEK, Jaroslav. Finanční analýza podniku. 2. vyd. Brno : Computer Press, a.s. 2011. s. 3. ISBN 978-80-251-3386-6
- [4] KOTULIČ, Rastislav – KIRÁLY, Peter – RAJČÁNIOVÁ, Miroslava. *Finančná analýza podniku*. 3. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2018. s. 27-29. ISBN 978-80-8168-888-1
- [5] DUFALA, Václav – VINCZEOVÁ, Miroslava. Teoretické východiská finančnej reštrukturalizácie. VIENALA, EUROBFC, s.r.o., 2007. s. 8. ISBN 978-80-89232-21-5
- [6] HAMMER, M – CHAMPY, J. *Reengineering - radikální proměna firmy: manifest revoluce v podnikání*. 3. vyd. Praha: Management Press, 2000. s. 38. ISBN 8072610287

Internetové zdroje (časopisy):

- [7] GABAŠOVÁ, Katarína. Kríza – slepá ulička alebo ozdravný proces?! Niekoľko poznámok k vymedzeniu pojmu kríza. In *Culturologica Slovaca* : internetový kulturologický časopis [online]. Nitra : Katedra kulturológie, FF UKF v Nitre, 2020, roč. 5, č. 1, s. 81. s. 82. s. 85. ISSN 2453-9740. Dostupné na: <http://www.culturologicaslovaca.ff.ukf.sk/images/No5/Gabasova_Kriza.pdf>
- [8] HOLEČKOVÁ, Jaroslava. Finanční analýza vlivu dluhu na rentabilitu a hodnotu podniku. Český finanční a účetní časopis, 2009. s. 37. s 38. Dostupné na: <<https://cfuc.vse.cz/pdfs/cfu/2009/03/04.pdf>>
- [9] KNAPKOVÁ, Miroslava – HUDECOVÁ, Eva. Zrušenie a zánik obchodnej spoločnosti v konkurze – vybrané súvislosti. In *Ekonomické rozhľady – Economic review* [online]. 2019, roč. 48, č. 3, s. 273. s. 274. [cit. 2022-02-26]. Dostupné na: <https://www.euba.sk/www_write/files/SK/ekonomicke-rozhlady/2019/er3_2019_knapkova_hudecova_fulltext.pdf>

[10] PARIŠOVÁ, Renáta. Typy podnikových kombinácií podľa IAS/IFRS. Teória, prax a vzdelávanie v účtovníctve a audítorstve vo svetle medzinárodných noriem Horský hotel Akademik 2007 s. 158 s.159. Dostupné na:

<<http://kuaa.sk/uploads/Typy%20podnikov%C3%BDch%20kombin%C3%A1ci%C3%AD%20pod%C4%BEda%20IAS-IFRS.pdf>>

[11] SIVIILI- JA KAUPPAOIKEUDEN ALAN EUROOPAN OIKEUDELLINEN VERKOSTO. *Maksukyvyyttömyys/konkurssi*. In *European e-Justice Portal* [online]. 28.01.2022. [cit. 2022-02-26]. Dostupné na: <<https://e-justice.europa.eu/447/FI/insolvencybankruptcy?FINLAND&member=1>>

Zborníky:

[12] CHAPČÁKOVÁ, Alexandra – HEČKOVÁ, Jaroslava – HRABOVSKÁ, Zuzana. Vybrané možnosti riešenia krízy podniku. In Kotulič, R : Zborník vedeckých prác katedry ekonómie a ekonomiky [online]. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2010. s. 107. s 108 Dostupné na:

<<https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/kotulic12/subor/11.pdf>>

[13] FEDORKOVÁ, Katarína. Formálne a neformálne spôsoby riešenia úpadku podniku. In Nekonferenčný recenzovaný vedecký zborník. 2013. s. 2 s. 3. s. 4. s. 7.

Elektronické publikácie:

[14] CLAESSENS, Stijn – KOSE, Ayhan M. Financial crises : Explanations, Types, and Implications. In International Monetary Fund [online]. 2013. s. 4. s. 5. [cit. 2022-01-06]. Dostupné na:

<<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp1328.pdf>>

[15] BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze. [online]. Bratislava : Ústav výrobných systémov, environmentálnej techniky a manažérstva kvality, Strojnícka fakulta STU 2012. s. 201. s. 202. s. 203. s. 204. s. 205. s. 206. Dostupné na:

<http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Ba%C4%8Fo_Vrablic.pdf>